

C11A
.V1766

PT 7543

W 3.5

1890.

ISLAMIC LITHOGRAPHEN

McGill
University
Libraries

Islamic Studies Library
80658

3792163

95

82803

PLANT STUMPS LIBRARY APR 8 1881

Post Office

Alfred

Chick

8-17-66

80658

محمد عبد السلام

مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا لِلَّهِ

أحمد لله المنه که از شجاعت کفک گهر سلک عالم بانی قطب دانی
سان العرب ان العجم بحر حکم حبه امون لنا حضرت شاه ولی الله قصیدہ باسمی

اکلیل النعم فی مدح سید العرب والعجم

مضمون لائل نبوت بعض لطائف دیگر قصیدہ بمعنی نبوت و قصیدہ
ولامیت شکر بعض معارف غامضه شرح ہر چہ اقصا از مصنف

مطبع محتبادی طبع گردید

5

کتابخانه آستان قدس

مطبوعہ

تفسیر حقانی

مطبوعہ مطبعہ مجتبیٰ دہلی - ناشر
تفسیر سید دوین سات جہدین
تمام ہوگی اسکی بائچ جلد بر طبع
ہو چکی ہیں اور دیر طبع ہیں
اس میں مذاہب باطلہ کارد
اور مخالفین ملکرین کے شکوک
مشہد کا جواب دینی دیا گیا ہے
اور ترجمہ قرآنی آج کل کے
مجادد کے موافق کہا گیا ہے اور کتب
سنوی کو ہی اہم سے نہیں دیا
پھر ربط آیات اور شان دل آیت
صحیح بیان کر کے آیات کا مطلب
واضح کیا گیا ہے اور ان آیات کے
متعلق نکات محققانہ درج ہوئے
بھی بیان کیے ہیں اسی طرح
ہر مقامات کا جغرافیہ اور نقشہ یہی
دیا ہے اور کوئی قصہ طبعی یا پس
نہیں کہا۔ احادیث میں توسعہ
اقوال خلف صاحبین میں توسعہ
باطن محققانہ طریقہ اہل سنت کی
پوری پوری پابندی ہے۔

قرآن شریف

دو ترجمہ فارسی شاہ ولی اللہ
دستخط سعدی و دو ترجمہ اردو
شاہ رفیع الدین صاحب و شاہ
عبدالقادر صاحب مع فوائد
و شان دل بر حاشیہ کاغذ
سفید و خانی ہر دو - حاشا
مطبوعہ مطبعہ مجتبیٰ دہلی -
حامل شریف مع مرتبی جہم
جس کا اشتہار فی غلطی ملن
ایک شرفی یاد مرز بہ نقد کر
یہ حامل مختلف کاغذ چھپوایا
ہر ایک کی قیمت جدا جدا ہے
اور انکی طبعیت بھی ایسی عمدہ
ساخت و تاب سے بنوائی گئی ہیں
کہ ہر کی شکل پر جگہ بنا محلات
تصویر کیا جاتا ہے۔

تفسیر جلالین مع کالین

محشی جہاوشی جدیدہ عربی
مجتبیٰ - اس تفسیر کے انتہام
طبع میں مطبع نے کامل دل کی
محنت کی جو اول نسخ متعدد نقلی
و مطبوعہ فراہم کر کے ان سے
منقول عنہ کو صحیح کیا ہوا ہے جو
غلط اور نسخہ آج کل نقل ہوتے
چلے آتے تھے خارج کیے گئے
بجائے ان کے حاشیہ مفید و جمل
تفسیر کے تفسیر البوسنی و مارک
بیضاوی وغیرہ سے کچھ نئے ہیں
تفسیر حقانی مصری - درود جلد
تفسیر خازن عربی مصری
تفسیر بیضاوی
ایضا بیضاوی شریف تاجو بحر
نہایت صحیح و خوش محشی و ملاحظی
جدیدہ از مشہد باغ خجائی وغیرہ
دیر جہاوشی سابقہ مفید و بدستور
بیر طبع مطبعہ مجتبیٰ -
تفسیر مارک
تفسیر مظہری عربی قاضی شاہ
یہ اول منزل کی تفسیر ہے
باقی زمرہ جو نیز طبع

بخاری شریف احمدی

ایضا مع شمسندھی مصری
درود جلد -
قسطانی شرح بخاری کامل
درود جلد کاغذ لایتنی کچھ
صحیح مسلم مع نووی مطبوعہ
ایضا انصاری دہلی -
نسخ شریف مع شرح عربی
مطبوعہ نظامی -
ابن ماجہ محشی فاروقی -
ابوداؤد محشی کشمیری
سوط امام اکاشی مجتبیٰ
کشف الخطا ترجمہ سوط امام اکاشی
مشکوٰۃ شریف محشی مع اکمال
فی اسامی الرجال تعلیق کمال مجتبیٰ
اکمال فی اسامی الرجال -
ترمذی مع شامل ترمذی نہایت
صحیح و خوشخط - مجتبیٰ -
شامل ترمذی - مجتبیٰ -
ماجہ بالسنہ ترجمہ اردو
یکتا شیخ علیہ الرحمہ کی تالیف
سب سے حسین و جدید ہے جو
واقعات زمانہ اسطورت میں
گزشتہ میں بھی طبع ہوئے

تفسیر جلالین

مطبوعہ مطبعہ مجتبیٰ دہلی - ناشر
تفسیر سید دوین سات جہدین
تمام ہوگی اسکی بائچ جلد بر طبع
ہو چکی ہیں اور دیر طبع ہیں
اس میں مذاہب باطلہ کارد
اور مخالفین ملکرین کے شکوک
مشہد کا جواب دینی دیا گیا ہے
اور ترجمہ قرآنی آج کل کے
مجادد کے موافق کہا گیا ہے اور کتب
سنوی کو ہی اہم سے نہیں دیا
پھر ربط آیات اور شان دل آیت
صحیح بیان کر کے آیات کا مطلب
واضح کیا گیا ہے اور ان آیات کے
متعلق نکات محققانہ درج ہوئے
بھی بیان کیے ہیں اسی طرح
ہر مقامات کا جغرافیہ اور نقشہ یہی
دیا ہے اور کوئی قصہ طبعی یا پس
نہیں کہا۔ احادیث میں توسعہ
اقوال خلف صاحبین میں توسعہ
باطن محققانہ طریقہ اہل سنت کی
پوری پوری پابندی ہے۔

قرآن شریف

دو ترجمہ فارسی شاہ ولی اللہ
دستخط سعدی و دو ترجمہ اردو
شاہ رفیع الدین صاحب و شاہ
عبدالقادر صاحب مع فوائد
و شان دل بر حاشیہ کاغذ
سفید و خانی ہر دو - حاشا
مطبوعہ مطبعہ مجتبیٰ دہلی -
حامل شریف مع مرتبی جہم
جس کا اشتہار فی غلطی ملن
ایک شرفی یاد مرز بہ نقد کر
یہ حامل مختلف کاغذ چھپوایا
ہر ایک کی قیمت جدا جدا ہے
اور انکی طبعیت بھی ایسی عمدہ
ساخت و تاب سے بنوائی گئی ہیں
کہ ہر کی شکل پر جگہ بنا محلات
تصویر کیا جاتا ہے۔

مَا شَاءَ اللَّهُ قُوَّةً بِاللَّهِ

الحمد لله المنتهى که از شجاعت کمال کبر سلک عالم ربانی قطب منی سان العرب الحکیم العجم الحکیم
حکیم الامت حجه الله لنا حضرت شاه ولی الدین صاحب محدث دلهوی قصیدہ نایب الملوک

أَطِيبَ النَّعْمَ بِسَبِيلِ الْعَرْشِ

فی منہج

مستفمن الاول بت بعض لفظ دیگر قصیدہ تمیزی لغت و قصیدہ نایب لایبہ تمبلی بعض معارف
مع شروح هر چهار قصائد از مصنف تصحیح مولوی فطوح فضل الرحمن با تمام فطوح عبد الاحد صفا
سلبها تعالی

مطبع مجتبای قزوین طبع گرد

۱۳۰۸

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي علم الانسان ما لم يعلم والحمد لله اصناف العلوم والحكم
 وصلى الله على سيدنا محمد شافع المذنبين وسيلة المقربين على الهمم والهمم
 اما بعد سكون في فقر و في العف في عنه كمد سيد المرسلين صلى الله عليه وسلم و نشد مناقب آنحضرت و ذكر و ان
 نبوت آنجناب بے شبهه شمر برکات و موجب درجاست و اين فقير موفق شد در اين اثنا بنظم قصيد
 درين باب که بتتبع قصيده سواد بن قارب محبابي سر بر زو آن قصيده بخانيت بليغ است بطور عرض
 اول بسبح مبارک حضرت صلى الله عليه وسلم رسیده و قبول خاطر شريف شرف شده و قصيده اين شعبه
 هر چند در ان مرتبه نيست که در جنب قصائد بلغا بان تهياج کرده شود وليکن شتم است بر دلائل نبوت
 آنحضرت صلى الله عليه وسلم و اشارت ميکنند بکمال از مقاصد همه و خالي از بعض لطافت نيست و چون
 بعض الفاظ قصيده خالي از غرابت نبود لازم آمد که شرح آن بطريق ايجاز و مختصار کرده شود مناسب
 بنمايد که هر مقصدي را بقصلي تشبيه کرده آيد و نام اين قصيده لطيف النغم في مدح سيد العجب و العجيب
 فصل اول در تشبيه بکبر بعض حوادث زمان که در ان حوادث لابد است از تکرار و تکرار و تکرار
 صلى الله عليه وسلم و تخلص بکبر مناقب آنحضرت صلى الله عليه وسلم

كانت حني ما او مضت في الغياهب

عيون الافاعي اور و من لعقاب

الاياض و خشن برق الينيب تاريكي غيايب جماعه يعني گوياستارگان که بيدار شدند و تاريکها چشمان

است یاسر ای کردم است خلق خاطر را بیان میکند ما خود از آنکه هر که مشغول میشود و مشغولها بخواب
نیرود و ستارگان در نظر او بمنزله چشم افش و مرکز دهم می آید

فَاَصْبَحَ مِنْ تَشْعِينِ رَبِّ السَّبَّاسِ

بگشاید نفس ای ثقیل نفس طریقه انشط سبب بیابان سباسب جماعه حب بالضم فرامی رخت
نفع لغت نه يقال بل در حب یعنی وقتیکه باشد دل مرد در کارهای از کارها مخروم و پریشان پس در
نظر او تنگتر بنماید از عقد تشعین بیابانهای کشاده عقد تشعین عبارت از آنست که سرنگشت سباسب
کمال ایهام نبیند بجهیکه حلقه لغایت تنگ پیدا شود

و تَشْغَلُ عَنِ وَعَنْ كُلِّ رَاحِئٍ

مصابب تقفوا مثلها من مصائب
مشغول غفلت و مشغول و از مشغول یعنی باز داشت زوی غفلت ای بهیته یعنی باز سیدار و در از تامل در حال خود از
پرهیزی شدن بر احوال خود صیبهها که از پی در می آیند مثل خود را از مصائب دیگر

اِذَا مَا اَتَيْتَنِي اَزْمَةً مَدَّ لَهَا

تَحِيَّاتُ بِنَفْسِي مِنْ جَمِيعِ جَوَانِبِ
از میخنی و قحط و ایهام تاریک شدن شب یلته و لایته شب تاریک یعنی وقتیکه میرسد من سختی و رعایت
تاریکی و صعوبت گرد می آید نفس مرا از جمیع جوانب من

تَطْلُبُ هَلْ مِنْ فَاَصْرًا مَسَاعِدِ

الْوَدَّ بَهْ مِنْ خَوْفِ سَوْءِ الْعَوَاقِبِ
لَوْ ذُو لِبَاذٍ نَاحٍ كَرَفْتَنْ مِنْ خَوْفِ نَحْيَا نَانْدَنْ هَت در آیه فاطمه هم من جوع و امنهم من خوف
یعنی سچیم که باین یاری دهند و مدد کنند هست که نپا گیرم با و تا تر شدت و سختی عواقب او دفع گردد

فَلَسْتُ اَدْرِ اِلَّا الْحَبِيبَ مُحَمَّدًا

رَسُولَ اَلِهٍ اَخْلَقَ جَمْرَ الْمَنَاقِبِ
جموم بسیار شدن آب در چاه جم بسیار یعنی پس نمی بینم هیچ کس را مگر آن محبوب که نام مبارک ایشان محمد است
صلی الله علیه و سلم پیغمبر خدا تبارک و تعالی و کثیر المناقب

و مقتصر المکر و ب فی کل غمیرة	و منتهی الغفران من کل تائب
<p>اعتصام چنگ در زدن کرا به باضم اندوه غم در صل آب بسیار و غرق شدن در آن بعد از آن نقل گرد شد یقال غرات الموت لشده اتجاع بطلب آب علف شدن یعنی نظری آید مگر آنحضرت صلی الله علیه و سلم که بجای دست زدن اندوگین است در هر شد و بجای طلب که در مغفرت است به نسبت هر تو که بپند و درین بیت اشاره است بمضون آیه کریمه و لو انهم اذ ظلموا انفسهم جاؤا لک فاستغفروا الله و استغفر لهم الرسول و لو جاد الله نوا فصل دوم در بیان منقبت عظیمه از مناقب آنحضرت صلی الله علیه و سلم و آن شفاعت کبری است و تفصیل آن در بخاری و مسلم مذکور است ۵</p>	
ملاذ عباد الله صلیا حق فوهم	اذا جاء یوم فیه شیب الذائب
<p>یعنی بجای پناه گرفتن بنندگان خدا و گریزگانشان در وقت خوف ایشان و قتی که بیاورد روزیکه در آن روز سفید شد گیسو ها است یعنی روز قیامت و اضافه تا بجا خود فهم باد فی ملائسته است و درین بیت اشاره واقع شده است بآیه کریمه فیکف تمقون ان کفرتم یوما یجعل الولدان شییا السماء منفطر به ۵</p>	
اذا ما اتوا فوجا و موسی و ادم	وقد هالهم الجبار تلك الصعاب
<p>صعوبه دشواری صعاب جمع صعبه یعنی و قتی که بیاورند بندگان خدا پیش حضرت نوح و حضرت موسی و حضرت آدم صلوات الله و سلامه علیهم حال آنکه در خوف و ذرع انداخته باشند ایشانرا دیدن آن سختیها ۵</p>	
فما کان یغنی عنهم عند هل ۵	نبی و لم یطف هم بالماذب
<p>نالیکن عتک هذا ای ما یفعلک الظفار فی رزی و اذن مارب بضم الراء و فتحها حاجت یعنی پس نفع نداد ایشانرا از دیک این سختیها هیچ پینامبری و فیروز ساخت ایشان را هیچ پینامبری به طلبها ۵</p>	
هناک رسول الله یسخر لرب ۵	شفیعا و فتحا لالباب المواب ۵
<p>سخو آهنگ کردن نبی در آن وقت قصد کند رسول الله صلی الله علیه و سلم بجانب پروردگار خود در حاجتی ۵</p>	

که ابراهه شفاعت دارد و ابراهه کشادون در دوازده بخشها دارد ۵	
فین جم مسرور ابنیل طلابه	اصحاب من الرحمن اسلم المراتب
پس از گردن حضرت صلی الله علیه و سلم شادمان یافتن مقصود خود را نیک یافته است اینجا حضرت را خبر داد که علی مرتضی فصل سوم در بیان نوعی از دلائل نبوت که بشارت انبیاء سابقین است بوجه آنحضرت صلی الله علیه و سلم در اینجا اشارت است به نسب اطهار آنحضرت صلی الله علیه و سلم ۵	
سلا لة اسمعیل والعرق نازع	واشرف بیت من لکوی بن غالب
سلا لة الشیء ما استخراج منها النوع الجذب من القوس جذبه عرق بالسرخ - لوی بن هاشم نام و فتح بن هاشم و تشدید ابدا علی آنحضرت صلی الله علیه و سلم یعنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم خلاصه است بر آمده از حضرت اسمعیل و اصل بجانب خود گذشته است فرع را یعنی البتة فرزند پدر میماند و قبیلہ آنحضرت صلی الله علیه و سلم شرقیین بن قباثل اولاد لوی بن غالب است درین بیت اشارت است بان قصه که فرشته نزدیک با جبر بشارت داد که زاولاد فرزند تو پیغامبری پیدا شود و اشاره است به مضمون حدیث آن اسم صطفی کنانته سن ولد اسمعیل صطفی قریبنا سن کنانته صطفی من قریش بنی هاشم و صطفانی من بنی هاشم رواه مسلم ۵	
بشارة عیسی والذی عند عیسی	بشدة باس بالضحک المحارب
ضحک و ضحاک با و شاه مشهور که در کثرت فتوح بان مثل زده میشود یعنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم صدق بشارت حضرت عیسی است علیه السلام و آن پیغامبری که تعبیر کرده اند پیامبران از و با هم ضحک بسبب شد قتال و درین بیت اشاره است به مضمون کرمیه که بیشتر از رسول تأییدی بن عبدی الله محمد و اشاره است بان قصه که نبی سابقین گفته اند که در آخر زمان پیغامبر ضحک پیدا شود ۵	
ومن اجبر اعنه با من لیس خلقه	بفظ وفي الاسواق لیس بصاحب
ضحب بانگ فریاد فظم و درشت نویی آنحضرت صلی الله علیه و سلم آن پیغامبر است که خبر داده اند	

پیغامبران پیشین از وی بآن که نیست خلق او درشت و نیست در بازارها بانگ بلند کننده و درین بیت اشاره
است بحديث دارمی که در تورات مذکور است در وصف آنحضرت صلی الله علیه و سلم لیس لفظ و لا
غلیظ و لا صخاب فی الاسواق هـ

و دعوى ابن هیلو عند بناءه	بملكة بیتا فیه نیل الرغائب
---------------------------	----------------------------

رغیبه عطای بسیار رغائب جماعه یعنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم آن پیغامبر است که سداق و عاقبت ابراهیم
وقت بنیادین کرد که مظهر خانه که در ویافیه شود عطا کیا و درین بیت اشاره است بمضمون آیه کبریه و اذ یخضعون لک یومئذ
فصل چهارم در بیان نوع دیگر از دلائل نبوت و آن تامل در شامل مخلق آنحضرت صلی الله علیه و سلم است
که همه بهیئت جماعه پیغامبر را حاصل نشود قطعا هر چند احاد آن خصال مخصوص بانبیا نباشد مثل غلظ
خلقت و فصاحت لسان و نفع رسانیدن بر مردمان سخاوت و علویت و شجاعت و عفو و حلم و زهد الی غیر ذلک

جلیل المحیّا ابیض الوجه ربعة	جلیل کرا دیس از رخ الحواجب
------------------------------	----------------------------

محمّدی روی آدمی بجل بعبین الطویل و القصیر زج باریکی و درازی و الکرا دیس و س العظام واحد یا در و س
صاحب جمال است وی آنحضرت صلی الله علیه و سلم و ما لب سفید است وی آنحضرت میانه قامت است
آنحضرت پر قوی است سر تن او آنها آنحضرت و باریکی دراز و تمام ابرو با آنحضرت صلی الله علیه و سلم هـ

صیمه ملیح ادعج العین اشکل +	فصیمه له الاعجام لیس بشائب
-----------------------------	----------------------------

الادعج شده سواد العین اشکل العین ای فی بیاضها شئی من حمرة عجمت الکلام صیمه عجمیا و المراد بهند ترک
الاصباح یعنی خوبصورت باملاحت است آنحضرت صلی الله علیه و سلم سیاهی چشم آنحضرت در نهنگال بود و
سفیدی چشم آنحضرت لبرخی آینه بود با فصاحت است آنحضرت نیست کاکت کلام آنحضرت آینه شده صلی الله علیه و سلم هـ

و احسن خلق الله خلقا و خلقه	و انفعهم للناس عند النوائب
-----------------------------	----------------------------

یعنی بهترین خلق خداست و در خلقت و در شکل و نافع ترین ایشانست مردمان از نزدیک هجوم حوادث زمان هـ

واحد خلق الله حمد را و نائله	و ابسطهم كفاحا على كل طالب
نیل یافتن عطا را نائل گویند یعنی اسم مفعول چنانکه در عیشت راضیه گفته اند یعنی سخی ترین خلق خداست باعتبار سیند و باعتبار عطا و کشاده کننده ترین ایشان است دست را بر هر سوال کننده	
و اعظم حق للمعالي فهو صنه	الى المجد سائر للعظام ثم خاطب
حر آزاد و جو انحر و معالی جمع محلا یعنی بلند می قدر و منزلت عظام جمع عظیمه یعنی مرتبه بلند یعنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم بزرگترین جو انحر و است که برائی مراتب بلند بر خاستن او باشد بسوی بزرگی ترقی کند و کارهای بزرگ را طلب نماید کسیکه از آن شرفی را خواستگاری کند	
ترى ان تجمع الفرسان كاذبهم	اذا احمر لباس في بئس الموضع
عذاب بئس ای شدید احمر لباس ای اشتداد حربه يقال خرج القوم الى محاربهم ای مصارعهم یعنی می بینی شجاعتی در آن که پناه گرفته است بهشت آنحضرت صلی الله علیه و سلم وقتی که سخت شد کارزار در معرکه سخت	
واذا افاق من سفاهة عقولهم	ولم يدعوا من دينه بعد اهب
یعنی ای دادا و اند آنحضرت صلی الله علیه و سلم جماعه بسبب بانی عقل خود و فرقتند در راهها از دین او	
فما زال يدعوا ربّه له اهم	وان كان قد قاسى اشد المتاعب
پس همیشه عا سیکر و پروردگار خود را برای راه نمودن ایشان اگر چه کشیده بود سخت ترین مشقتها و درین دو اشاره است بان قصه که کفار بر آن حضرت صلی الله علیه و سلم سنگ می انداختند و آنحضرت میفرمود اللهم اهد قومی فانهم لا يعلمون	
وما زال يعفو قادر عن سيئهم	كما كان منه عند جذّة جاذب
انجذاف یعنی انجذب قبل مقابله یعنی همیشه عفو میکرد و از بدی کننده ایشان خلاصه قادر بود و بر تمام چنانکه واقع شد از آنحضرت صلی الله علیه و سلم نزدیک کشیدن جامه از اعرابی که کشیده بود و درین اشاره است بحديث انه	

که اعرابی رسای مبارک آنحضرت را صلی الله علیه و سلم از پس پشت آنحضرت صلی الله علیه و سلم بکشید تا آنکه اثر کرد و مشکب آنحضرت صلی الله علیه و سلم و وی آنحضرت صلی الله علیه و سلم بکم فرمود و او را چیزی عطا نمود

وما زال طول العمر لله معصنا	عن البسط في الدنيا وعيش الملأ
-----------------------------	-------------------------------

مرزب جمع مرزبان المربان الفارس الشجاع المقدم على القوم ورون الملك معرب یعنی همیشه بود طول عمر خود برای رضای خدا معوض از رفاهیت در دنیا و عیش و سوائی عجم

بدیع کمال فی المعانی فلا هماء	یکون له مثلاً ولا بمقارب
-------------------------------	--------------------------

یعنی بی نظیر است کمال او در جمیع اوصاف پس نیست هیچ مرزبانند او نیست هیچ مرزبان بود و در جمیع در میان بدیع و معانی ایها تمطیق است و این آخر فصل اربع است و بدین کمال دلالت میکند بر انتهای ایر کلام و بمنزله نتیجه است آنرا

فصل خپم در اشاره بنوع دیگر از دلائل نبوت و آن شامل است در حال عرب و عجم و عادات و مذاهب ایشان پیش از بعثت حضرت پیغامبر صلی الله علیه و سلم که بعد از همت عقل نمیده میشو که لطف الهی مقتضی تغییر اوضاع است و قائل در حال آنحضرت صلی الله علیه و سلم از امینه و عدم مخالفت علماء و شهره بانانته که اینهم دلالت میکند بر صدق دعوی نبوت و قائل در صلاح آنحضرت صلی الله علیه و سلم ملت را با حسن وجه و این استدلال بدان ماند که هر که عدالت ملک عادل امیداند اگر ببیند که رعیت او راه فساد پیش گرفته اند یقین میکند که بادشاه البته زجر و منع خواهد کرد و بر سر آن جماعه قهرمانی را مسلط خواهد ساخت که تغییر و صفای ایشان نماید و چون کسی دعوی کند که من طیبیم و دادا کند مرضی را و ایشان شفا یابند یقین انشته شود که صادق است در دعوی خود

انا نأما مقیمو الدین من بعد فتره	و غمر فیما دیان و طول مشاغب
----------------------------------	-----------------------------

قره مستی و زمان میان و پیغامبر غیب بالمجتبین بر نگین فتنه و تباری یعنی آمد باور عالتی که را است

کند و دین است بجهت تنی آن یا بعد انقطاع رسل و بعد تغیر ملتها و بسیاری فتنها و فسادها و درین بیت اشارت است بآن کلمه که در کتب سابقه مذکور است و لن یقیضه الله حتی یقیم الملة العو بار بان یقولوا لا اله الا الله	
و فیهم صنف من وخیم المتالب	و یاویل قوم بیکون بنهم
و خیم ای ثقیل متالب عیبا و نقصها مثل بنی یعنی پس آوای آن قوم را که شریک مقرر میکنند بپرو و کار خویش و درین جماعت انواع بسیار است از عیبا اگر آن نقصها درین بیت اشارت است بحال شرکان رب	
و دینهم ما یفتنون برانهم	اکثر یوحام و اختلج السوائب
حامی مخفی که او را آزاد کنند و بر سوار نشوند و سائبه ناکه کانت تسبب الجاهلیة لند یعنی دین این مشرکان چیز است که بر می بافتند از بغفل خود و بغیر ستاد و بوجی الهی مانند تخم حمام و اختراع سائبه ها	
و یاویل قوم حر فوادین بهم	و افقوا بمصنوع لحفظ المناصب
یعنی و آن قوم را که تحریف کردند دین پروردگار خود را و فتوے دادند بساخته از طرف خود و بر نگاهدشتن منصبها و ریاستها و این اشارت است بحال یهودیان	
و یاویل من اطری بوصف بنیه	خسماه رب الخلق اطراء مخائب
اطراء بمبالغه متعود یعنی و آن کس که بمبالغه کرده است در مدح نبی خود پس نامید او را پروردگار خلق بمبالغه مطلب نایابنده و این اشارت است بحال نصاری	
و یاویل قوم قد اباس نفوسهم	بکلف تزویق و حب الملاعب
بوار بالفتح هلاکی بار فلان هلاک باره الله که هلاک از او سیما بلغة اهل مدینه تزویق است تن کل متقن و مفرق و انهم کین هلاک یعنی و آن قوم را که هلاک کرده است نفوس ایشان بکلف تزوین و دوستی بازیها و این بیت اشارت است بحال ملوک عجم و رؤسا ایشان	
و یاویل قوم قد اخف حقو لهم	تجن کسری و اصطلام الضرائب

آخف سبکسار کرد و هم ظلام از بن برکندن الضریبه با یودی العبد الی سید من الخراج المقرطه فیئیه بمعنی مفول
و الجمع ضرائب یعنی و آن قوم را که سبکسار ساخته است عقول ایشان را بیک کسری و از پنج برکندن خراج باج
ایشان را و این اشارت است بحال عایای عجم که پامال ظلم ملوک شده بودند

فادسراکم فی ذاک سر حمة سربنا | و قد اوجوا منه اشتدا لعاب

معقبین بفتح التاء و کسر با خشم گرفتن یعنی پس دریافت ایشان را در خیالت حتمی پروردگار ماخل آنکه مستحق شد
بودند از جانب خدا تعالی سخت ترین خشمها

فارسل من علیا قل نبیه | و له یک فیما قد بلوغ بکاذب

بلار و ابلا و ابتلا از نمودن پس فرستاد از بلندترین قبیله در میان ایشان سغایر خود را و بنود را آنچه فرستاد
کرده بودند دروغ گوئی

ومن قبل هذا لم یخالط مدارس | الیهود و لم یقر لهم خط کاتب

یعنی پیش ازین نیاخته بود در سبکها یهود و خوانده بود خط نویسنده از ایشان

فاوخم منه لاج الهدی لمن اهتدی | و من بتعلیم علی کل سراع

یعنی پس واضح ساخت راهایت را بر هر که راه یابی خواهد و حسان کرد با من و حق شمران بر هر غیبت از نود امر خیر

واخبر عن بدء السماء لهم وعن | مقام محوف بین ایدی المحاسب

یعنی پس خبر داد از ابتدا آفرینش آسمان ایشان را و از ایستادن پیش پروردگار حساب کنندگان ایشان سید

میشود و درین بیت اشاره است بآیه کریمه و لم یخاف مقام ربهم ایشان درین بیت جمع کرده شد حال سبکسازان را

وعن حکم رب العرش فیما یعتهم | و عن حکم ربی بحکم التجارب

العرش یعنی پیش آمدن خبر یعنی خبر داد از فرمان پروردگار عرش را آنچه پیش می آید ایشان را و از حکمتها که روایت

کرده شود بسبب تجربهها و درین بیت اشاره است بآنکه حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم و علم با تحقیق بود

علم احکام و علم حکم اول ظاهر است و ثانی چون مصالح مندرجه علم اخلاق و خواص بعضی لطیفه غیر باو این علم
ثانی گاهی حکم تجربه نیز او را ک نمود و می شود

و ابطال اصناف الخفی اسیادها | واصناف بغی للعقوبة جالب

خفی نهی و نه گفتن مراد اینجا علم است از قول فعل اباد و الله اکبر یعنی باطل ساختن اقسام پیوستگی را و بهم
زود آنها را و باطل ساختن اقسام ظنی که عقوبت الهی را مقتضی است و درین بیت اشاره است بان حدیث
که هیچ گناه نزد یک خدا تعالی جالب تر نیست عقوبت را از بغی خفی اشاره است بامراض نفسانی که از جهت لغزش
شهویه پیدا شود یعنی بامراضی که از جهت نفس سبعیه پیدا شود

و لدینی من اعطی الرسول قیاده | لجنة تغیر و حور کواعب

قیاد دینی که استوار بایان کشند یعنی بشارت و او کسی را که بدست رسول الله صلی الله علیه و سلم داد و بهار خود را به
بهشت نعمت و حور نوجوان

و اوعد من یابی عبادۃ سربله | عقوبة نیران و عیشة قاطب

عقوبت و سوزش کردن یعنی ترسانید کسی را که سرباز میزند از عبادت پروردگار خود و عقوبت و سوزش و گذران
که سوزش کرده است درین بیت اشاره کرده شد بضمون که یمن عرض عن ابریه فان لم یعیش به شک و شکسته بودم
القیة انی اعلم

فالخی به من شاء من انجاته | ومن خاب فلتند به شی التوادب

یعنی پس نجات داد خدا تعالی بسبب این پیغمبر کسی را که او نجات خواسته بود و دیگر که مطلب نیافت باید که نوحه
کنند بهر و بهترین نوحه کنندگان

فاشهد ان الله ارسل عبدا | بحقی ولا شئ هناك بس انی

تقول انی فلان اذا رایت منه یا ربک یا لیکره یعنی پس گواهی میدهم تحقیق که آنحضرت صلی الله علیه و سلم پیغمبر است

از جانب خدا تعالی نیست آنجا هیچ چیزیکه در شبهه اندازد

وقد كان نور الله فينا المهتد | وضمصام تد مير على كل ناكب

ضمصام تنقیر بر آن که باز نگردد و یقال نکتبه اذا عدل عنیه یعنی هر آنکس بود نور خدا تعالی در میان برای هر راه یابنده و شمشیر بر آن حقوق بر هر کسی و شونده و این دو بیت دلالت میکند بر ختم این فصل و بمنزله تیسیم است آنرا

فصل ششم در بیان نوع دیگر از دلائل نبوت آن تا بل است در شریعت آنحضرت صلی الله علیه و سلم که همه

ارشاد است با قاست عبادت که حق خالق است بر مخلوق و تهذیب نفوس با خلاق فاضلات و دعوت بتبذیر

منزل و سیاست مدنی و نصب مظان بر او آن وجهی که حکم تر از آن متصور نگردد و این استدلال بدان آنکه اگر شخصی

کتاب سیویسی بنویسد باینکه میگوید که مصنف آن کتاب کامل بود و در خود هر که دیوان بتنبی بنویسد میباید که صاحب

آن کامل بود و در شعر و هر که قانون بنویسد میباید که مصنف آن کامل بود و در علم همچنان هر که تفصیل شریعت آنحضرت

صلی الله علیه و سلم میباید که نمیکند در آنکه استیفاء مقاصد تشریع بدون این علوم مدیسه نیست و صفای این علوم

نبی است که این علوم را بوحی تلقی فرمود

واقوى دليل عند من تم عقله | على ان شرب الشرع اصفي المشاب

شراب الکسر صواب حکم ترین و یله نزدیک یکد کاست عقل او بر آنکه حب و شرع صافی ترین جیب آنجور است

تواطى عقول فى سلامة فكرة | على كل ما ياتى به من مطالب

تواطوا علیه ای توافقوا یعنی بایکدیگر توافق بودن عقلا در وقت سلامت فکر بر هر چه می آرد آنرا شرع از حکام

یعنی عقول سلیمه به اتفاق اند بر استحسان شرائع و تسهیل بمنزله تواطی بنا بر ضرورت شعر است

سهاحة شرع فى سراحة نشرة | وتحقيق حق فى امساسة حاجب

سهاحتها جو اندوزی و مراد اینجا سهولت است شرع و بالکسر شرع به جای در آمدن سر آن راه پیدا کرد و خدا تعالی در ذات

استیفا رزین ای و قور یعنی قوی دلیل سهولت شریعت است با ترک شتاب و گوی یعنی جامع است در سهولت و وقفا

نه چندان تساهل دارد که از حد گذرد و نه چندان شدید است که شاق باشد و اثبات حق در اشاره بایر و بایعین
بسیاری از مطالب نامرئیه در الفاظ سهیل لطافت عجیبه تقریر فرمود و درین بیت اشاره است بحديث بعثت
بالملة السمحة السهلة و بحديث تريت جواسع الکلمه

مکارم اخلاق و اتمام نعمه	بنوة تالیف و سلطان غالب
--------------------------	-------------------------

یعنی خوبیا و اخلاق و تمام کردنی و راه نمودن حق با تسلط غلبه کنند یعنی دین آنحضرت صلی الله علیه و سلم
با غلبه ملک منضم است و درین بیت اشاره است بحديث بعثت لائتم مکارم الاخلاق و اشارتست بآنکه ملازمی
مخصوص است بر جمیع شریعت با خلافت و سلطان غالب از قبیل اضافه موصوف است بصفت

تصدق دین المصطفی بقلوبنا	على بینات ففهمها من غرائب
--------------------------	---------------------------

یعنی راست میدانیم دین مصطفی را صلی الله علیه و سلم بدلهای خود باقرائنه واضح که فهمیدن آن از عجایب است و درین
بیت اشارت است بمضمون کریمه افمن کان علی یاتیه من نبی فیه بینه و شاکه فلیست من الله و من الله فلیست من الله
فصل ستم در نوع دیگر از دلائل نبوت و آن تامل در معجزات آنحضرت است صلی الله علیه و سلم

براهین حق اوصحت صدق قوله	سرا وها دیوی کل شتب و شائب
--------------------------	----------------------------

یعنی این دلیلها را راست است که واضح ساخته است صدق قول آنحضرت را صلی الله علیه و سلم در دعوی نبوة
روایت کرده است آنرا و روایت میکند آنرا هر جوان هر مرد و درین بیت اشاره است بتواتر معجزات آنحضرت
صلی الله علیه و سلم هر چند احاد آن متواتر نباشد مثل شجاعت رستم و سخاوت حاتم

من الغیب کما اعطی الطعام کجائنه	و کرمی اسق الشراب لشاربه
---------------------------------	--------------------------

سقیم فلانا و یقینه و منه قوله تعالی انما یؤمن بالله و یومنه من الذین اعطوا من الغیب کما اعطوا من الدنیا و الاخره
و کرم من مریض قد شفاه دعاءه و ان کان قد اسق لوجبة واجب
اشفی المریض علی الموت و اشرف علیه و وجه کبار افتادن منه قوله تعالی فاذا وجبت جوبها و مردن منه قوله صلی الله علیه و سلم

علیه وسلم اذا وجب فلا یسکین بالکثیر ای اذا مات یعنی بسیار میض که تندرست ساخت و را و عمار آنحضرت صلی الله علیه وسلم و اگر چه نزدیک شده بود با قادی که مرده را باشد و در استی و اشقی تجنیس است هـ	
و دردت له شاة لدی ام معبد	حلیبا ولا تستطاع حلبة حالب
تستطاع صله تستطاع خدمت التام تحقیق یعنی شیر و او آنحضرت راضی الله علیه وسلم نری نزدیک ام بعد شیر بسیار حال آنکه طاقت نداشت یکبار و و شیدن و و شنند را و قصه این در شکوة مذکور است هـ	
و قد سلم فی اسر جن حصدا سراقته	وفیه حدیث عن براء بن عازب
ساخت ید فرسی اے خاصیت فی الارض حصان بالکسر فرس نری یعنی تحقیق نری من فرو رفت بر سر قربین مالک دین باب حدیثی مروی است از براء بن عازب صحابی و آن حدیث حدیث حل گویند که در شکوة مذکور است	
و قد فاح طیباً کف من مس کفه	و ما حل را سا جیس شلیب الذوائب
فوح دیدن بوی خوش جس بدست سوون یعنی بر آئند دیدن بوی خوش از کف شخصی که دست ساینده بدست آنحضرت صلی الله علیه وسلم و فرو دنیا بدست که دست رسانید آنحضرت آنرا سفیدی گیسو یا هـ	
والقی شقی القوم فرثا جز درهم	علی ظهیرة والله لیس بعازب
عزب عی ظان ای بعد و منه قوله تعالی لا یخرب عذقه شقی القوم یعنی افکنده بدخبت ان قوم سرگین شرگشتنی ایشان از بخت مبارک آنحضرت صلی الله علیه وسلم نیست خدا و در از ایشان هـ	
فالقول بیدله فی قلبه فحببت	و عم جميع القوم شوم المداعب
شوم بالضم بد فال نقیض بین مداعبه مزاح کردن یعنی پس افکنده شدند بیدان بد و در چاه بدو گرداننده و فرار سید جمیع قوم را شوم مزاح کننده و این دو بیت اشارت است بحدیث عبد الله بن مسعود که در شکوة مذکور است هـ	
والخبران اعطاه مولاة نصره	و ردعها الی شهر مسینه سارب
سارب بکسبه و نه سرب الفل اذا توجه للبری یعنی خرواد آنحضرت صلی الله علیه وسلم که داده است او را	

پروردگار او فتح و ترس تا یک ماه مسافت راه روزه ۵	
فاو فاه و عد المنصر الرعجب عاجلا	واعطى له فتح النبوة و مارب
تو که نام هوشی که آنحضرت صلی الله علیه و سلم بدان موضع رسید بودند و غزو تبوک و هوسن البوک و التارزاند بارب نام شهر نیست یمن و اصله هموز و سهلت الهمزة سهنا للشعر یعنی پس تمام رسانده با آنحضرت و عده نصره و رجب شتاب و داد او را فتح تبوک و مارب ۵	
واخبر عنه ان سيبلغ ملكه +	الى ما ادى من مشرق و مغارب
یعنی خبر داد از پروردگار خود که خواهد رسید بادشاهی آنحضرت صلی الله علیه و سلم بسوی آنچه نمودند آنحضرت را از مشرق و مغرب ۵	
فاسبل رب الارض بعد بنيه	فوق حانقاری ما لها من مناكب
اسبال فرو ریختن باران - تورات پوشیده کردن منکب کتف و مراد اینجا طرف است و منه قوله تعالی فانشطوا في مناكبها یعنی پس فرو ریخت پروردگار زمین بعد وفات پیغمبر خود قها که می پوشانید آنچه زمین را از اطراف و جوانب ۵	
و كلمه الاحجار والعجم والحصى +	و تكليم هذا النفع ليس بل ايب
عجم جمع عجم و کلاما لا یقدر علی الکلام اصلا فهو اعجم امر رتبا و قار ثابت یعنی سخن گفت با او سنگها و بسته زبانان و سنگریزها و سخن گفتن این نوع نیست موافق عادت ۵	
وحن له المجدع القديم تحتنا	فان فراق الحب ادهى المصائب
و ناله کرد برای او تنه درخت کهنه از بهانه اندوه پس تحقیق فراق دوست شاق ترین مصیبتها است ۵	
واعجب تلك البدل ينشق عنده	وما هو في اعجازه من عجائب
یعنی عجیب ترین معجزات ماه شب چهاردهم است که شکافته میشود نزدیک آنحضرت صلی الله علیه و سلم	

و نیت اشتقاق بدر و جنب اعجاز آنحضرت صلی الله علیه و سلم از عجائب ۵

و شوق له جبریل باطن صدره | لغسل سواد بالسوداء لاذرب

لاذب چسپنده یعنی بشکافت برای او جبریل اندرون جوف آنحضرت صلی الله علیه و سلم برای شستن سیاهی
که بداند دل چسپنده است ۵

و امسی علی متن البراق الی السماء | فیاخیر مرکوب و یاخیر را کب

یعنی شب وی کرد بر پشت براق بسوی آسمان پس چنینیک مرکوب است براق و چنینیک اکب است آنحضرت
صلی الله علیه و سلم ۵

و شاهد اسرار اسم النبیین جملة | لدری الصخرة العظيمة و فوقها الکواکب

یعنی معاینه فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم ارواح پیغمبران را همه یکجا نزدیک صخره الله که در مسجد بیت المقد
است و بالای ستارهای آسمان ۵

و شاهد فوق الفوق انوار ساریه | کمثل خراش و افر مثل کب

یعنی معاینه فرمود بالای آن بالا یعنی بالای سبع سموات انوار پروردگار خویش مانند پروانه های بسیار یکی یکی
متصل شده ۵

و ساعدت بلیغ الای کل مجادل | حصیر غمادی فی مرء المطالب

یعنی ترسانند آیات قرآن که در نهایت بلاغت است هر جدالی کند هتیننده را که از حد گذشت و جدال کردن
در مباحث علمیه ۵

براعة اسلوب و عجز معارض | بلاغة اقوال و اخبار عائب

برافه تمام شدن در فضل و گذشتن از بیاران در دانش بدل است از بلیغ الای بدل اشتهال یعنی در ترس انداخت
مجادل منکر را بچند وجه فضل اسلوب در ماندن معارض وقت معارضه و بلاغت کلام و خبر دادن از احقائب

چون خبر عاد و ثمود و خمر فتح بدر و غلبه و موم بر فارس جزآن در بیت اشارتست بآنکه نزدیک محققین اسرار
قرآن چهار وجه است

وسماه رب العرش اسماء مدحه | تبیین ما اعطی له من مناقب
یعنی نامید آنحضرت را صلی الله علیه و سلم خداوند عرش بنامها که دلالت بر مدح آنحضرت صلی الله علیه و سلم میکند
که بیان میکند بر اسم آنحضرت صلی الله علیه و سلم آنچه عطا فرموده است و از این مقبها

سرو و رحیم احمد و محمد | بحقی و مفضل یسم بعاقب
الحقی آخر الانبیاء و كذلك العاقب چهار اسم در قرآن آمده است روف رحیم و محمد و احمد و سه اسم
مقنی و بنی الرحمة و عاقب در حدیث آمده مفضل یعنی بنی الرحمة است
فصل ششم در وعابر آل و اصحاب ذکر شجاعت اصحاب نجابت اهل بیت

اذا ما اتاروا فتنة جاهلية | نقود بحج زاحن من کتاب
زخم پر شدن و دود و یا از آب کیتبه لشکر یعنی هرگاه بر انگیزند کاروان فتنه جاهلیت را یعنی بر عداوت حضرت
پیغامبر صلی الله علیه و سلم و ابطال امر اسلام جمع شوند آن فتنه که میکشد دریای پر شده از لشکرها

يقوم لدفع الباس اسرع قومة | بحجش من الابطال غمرا السلاهب
البطل بالتحريك لير الغرة بياض الوجه الغر البياض سلب اسب و از خانه یعنی بر بخیزد آنحضرت صلی الله علیه و سلم
برای دفع شرکافران و دشمنین بر خاستن بلشکری از پهلوانان که سفید است پشانی ایشان

انشاء يوم الباس من كل باسل | و من كل قرم بلا سنة لا عاب
یساله دلیری نمودن يقال شجاع باسل قرم شرگرمی که بروی بار کنند و چپته کشتی گذارند ثم قبل للسيد الشجاع
قرم یعنی قوی دل اندر دوز جنگ از هر شجاع دلیر و از هر زور آزمای که بسناها نیزه بازی کننده باشد

تولدت اقلما و نيلاح و جنة | نفوسهم من امهات نجائب

اقدام پیش در آمدن شجاعت نمودن نیل دنیا که آگاهی بوزیرگی یعنی میراث گرفته است اقدام بزرگی
و جرئت را نفوس ایشان از مادران صاحب نجابت و این بیت بطور کلام قریش واقع شده که نجابت
والدات می ستودند و می پنداشتند که اخلاق فاضله از جانب الهه میراث می رسد و فی حدیث تابعین ابوالمکارم

جزی الله اصحاب النبی محمد	جمیعاً کما کانوا له خیر صاحب
---------------------------	------------------------------

ثواب یاد خدا تعالی صاحب پیغامبر مصلی الله علیه و سلم به ایشان ایچا که بهترین و زنده نشین آنحضرت مصلی الله علیه و سلم

قال رسول الله لا زال امرهم	قویا علی ارغام انفس النواصب
----------------------------	-----------------------------

یعنی اهل بیت رسول الله مصلی الله علیه و سلم همیشه باو حال ایشان است و درست بجال آورده کردن یعنی جمعی که عداوت
اهل بیت دارند

ثلث خصال من تعاجیب ربنا	نجابة اعقاب لوالد طالب
-------------------------	------------------------

یعنی سه خصلت از عجایب آثار قدرت پروردگار است یکی نجابت اولاد ابطال یعنی ابطال و در شعر است
نی نشست بلفظ والد طالب نقل کرده شده

خلافة عباس و دین نبینا	تزايد فی الاقطار من کل جانب
------------------------	-----------------------------

یعنی دوم خلافت بنی عباس سوم دین حضرت پیغامبر مصلی الله علیه و سلم که در اندک مدت آمده شد و همه اطراف از
هر جانب درین دو بنیت اشارت بآن قصه که عبدالمطلب پیش سیف بن یزید رفت و وی کاهنان اطلبید
و جمیع کاهنان خبر دادند که در یک نیمه بدن عبدالمطلب نبوة و ولایت نهاده اند و در نیمه دیگر خلافت و نبوت
است در قول کاهنان بآنکه خدا تعالی از اعاجیب قیمة خود سه چیز عبدالمطلب و ولایت نهاده نجابت در آل
ابطال و خلافت در آل عباس و نبوة ظاهره باهر در نسل عبدالله

فصل نهم در ذکر طبقات مسلمین که قریباً بعد قرن حاملین بتین هستند و عبارت از ایشان

یؤید دین الله فی کل دوسرة	عصائب تتلو مثلهم من عصائب
---------------------------	---------------------------

العصائب جمع عصا بهم الجماعة من الناس من اشترى الى الابدعين لا واحد لها من لفظها يعني تقوية دين خد الله
 میکند و هر دو رة از زمان جماعتها که از پی می آیند مانند خود را از جماعتها می دیگر یعنی در هر زمان همین جماعت

پیدایمی شوند

منهم رجال يدعون عدوهم | بسم الفنا والم هفات القواضب

سمه بالضم گندم گون شدن الفتاة الرج و الجمع قنات و قنای را یافتن کردن شمشیر مرهفت منعت منعت قاضب
 و قضیب تیغ بران و قضیب جماعه یعنی پس از این جماعات جمعی هستند که دفع میکنند دشمنان خود را به تیغ یا
 گندم گون و شمشیرهای تیز و این بیت اشاره است بقرآن که دفع کفر میکنند بکارزار

ومنهم رجال يغلبون عدوهم | باقوی دلیل مقم للمفاضب

افحام خاموش گردانیدن یعنی از این جماعات جمعی هستند که غالب میشوند بر دشمنان جمع و باقوی دلیل که است
 کننده است خصوصیت کننده را و درین بیت اشارت است بتکلیف که بالزمام مخالفان ملت و نوابت ملت مصطفوی
 مشغول اند

ومنهم رجال بليغ اشعر ربتا | و ما كان فيه من حرام و واجب

یعنی از این جماعه جمعی هستند که بیان کردند شریعت پروردگار را و آنچه در شرع است از حرام و واجب غیر آن
 و این اشاره است بفقها که علم احکام و فتاوی قائم اند

ومنهم رجال يدرسون كتابه | بتجوید ترتیل و حفظ مراتب

درس در استه سبق گفتن از کتاب یعنی از این جماعه جمعی هستند که درس میگویند کتاب خدا تعالی را بجوید ساختن
 ترتیل و نگاشتن مراتب ادای لفظ مثل خارج حروف و صفات حروف و انواع و قوف و مانند آن این
 اشاره است بقرآن که تلاوت کتاب الله مشغول اند

ومنهم رجال فتروه بعلمهم | و هم علمو نامابه من غرائب

اینجا یعنی در این
 ان الله تعالى
 بعثت لهذا
 الامة علي
 بن ابي طالب
 صلى الله عليه
 و آله
 و سلم
 و انما
 جاء به
 بالبرهان
 و الاشارة
 الى ان
 الله تعالى
 قد جعل
 في كتابه
 كل ما
 يحتاج اليه
 الانسان
 من العلم
 و النور
 و انما
 جاء به
 بالبرهان
 و الاشارة
 الى ان
 الله تعالى
 قد جعل
 في كتابه
 كل ما
 يحتاج اليه
 الانسان
 من العلم
 و النور

غریب لفظ قلیل الاستعمال اگر بید و نیز دقیقه که هر کسی بفهم آن نتواند رسید یعنی ازین جماعات جمعی هستند که
که تفسیر کردند قرآن با علم خویش ایشان آموختند ما را آنچه در قرآن است از غرائب این اشاره است بمفسرین که
تفسیر کتاب الله شغول اند

و منهم رجال بالحديث تولعوا | و ما كان منه من صحيح و ذاهب

ولع حریص شدن بچیز صلته بالبار یعنی ازین جماعات جمعی هستند که حریص شده اند بعلم حدیث و دستمال آنچه
از حدیث صحیح ضعیف است و این اشاره است بحدیثین که قایم اند بعلم حدیث

و منهم رجال مخلصون لربهم | بانقاسهم خصب البلاد الاحباب

خصب بکسر الخاء فراخی سال الاجادب الارض التي لا نبات فيها مأخوذ من الجذب هو القحط یعنی ازین جماعات
جمعی هستند که خالص کنندگان اندریت خود را و عمل خود را برای خدا تعالی بمرت و مهای ایشان است
ارزانی شهرهای قحط زده و این اشاره است بعباد صوفیه

و منهم رجال يهتدي بعضهم | فقام الى دين من الله و اصعب

الفقام مهموز الجماعة الكثيرة الوصب للارتم قال الله تعالى ذلك الذي اصعبا و يقال صوب عليه
و اطلب عليه یعنی و ازین جماعات جمعی هستند که راه یاب میشوند بسبب عطا ایشان جماعت کثیره از مردمان بسوی
دینی که لازم و دوام است که از جانب خدا تعالی این اشارت است بواعظان

على الله رب الناس حسن جزائهم | بما لا يوافي عدة ذهن حاسب

موافاة بهم رسیدن یعنی بر خدا پروردگار مردمانست جز آنیک ایشان بان ثواب که ذهنی باید بشمردن او را
ذهن هیچ حساب کننده

فصل و هم در بیان عشق آنجناب صلی الله علیه و سلم و اشاره بنسبت او سیه و بعض آثار آن نسبت

من شاء فليذكر جمال بئينة | و من شاء فليغزل محب النيران

بنشیند نام معشوقه زیارت جمیع زینب مغازه عشق بازی کردن یعنی پس هر که خواهد که ذکر کند حال نشیند را ویر که
خواهد پس اظهار عشق کند بجنبش

سا ذکر حبیب محمد | اذا وصف العشاق حبا لحبيب

یعنی بیان می کند که عشق خود را بنسبت آنحضرت صلی الله علیه وسلم و تنبیه بیان کند عاشقان دوستی معشوقه هار است

و اذ کرو جد اقد تقادم عهد | حواه فوادى قبل كون الكواكب

یعنی بیان خواهد کرد عشقی را که قدیم شده است زمان او و گرفته است دل من آن عشق را پیش از پیداشدن
ستارها درین بیتاشار با واقع شده است بدقیقه از دقائق علوم تصوف که میل اعیان ثابته بسوگو احدیت پیش از
زمان است و همان عشق است که امروز در میان کمال اهل اولیسیه و جناب آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر سر کار
می آید و تفصیل این قیقه را این رساله گنجایش ندارد

وید و حیا لعبتی فی الکری | بنفسی اقلید اذ اولاه قارب

یعنی ظاهر میشود در محراب آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر آن چشم من در بینای نفس خود را و اقرار خود را نشان داد
آنحضرت میگردد آنم در ساعت صلی الله علیه وسلم

وید کنی فی ذکره قشعریرة | من الوجد لا یجی به علم الاجانب

یعنی در می یابد مراد در حالت یاد کردن آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر خاستن بر برترن سبب عشق دینی یا بدفیت
آن عشق را علم بیگانگان

والفی الروحی عند ذلك هزرة | والنساء و حادون وثبة واثرة

نه جنبانیدن و شبه جست کردن یعنی می یابم روح خود را نیز و یک یاد کردن آنحضرت صلی الله علیه وسلم جنبش
و ایفتی و تازگی غیر جست کردن جست کننده اشاره بآنست که فرق و صغی و وثبه از احوال لطیفه قلبیه است
و ان مقصود جنبش معنویت آن از احوال لطیفه روحیه است

فصل یازدهم در اقبال جناب حضرت صلی الله علیه وسلم و اشاره تمامی قصیده ۵

و صلی علیک الله یا حنین خلقه	و یا حنین ماملو یا حنین اهب
یعنی رحمت فرستد بر تو خدای تعالی ای بهترین خلق خدا و ای بهترین کسیکه ایاد و آفته شود و ای بهترین عطا کننده	
و یا حنین من یرجی لکشف رسیه	و من جود ک قد فاق جود السحاب
و من مصیبت الجود بالفتح المظهر الاسب یعنی و ای بهترین کسیکه امید او داشته شود بر آن از آن مصیبت و ای بهترین کسیکه سخاوت او زیاده است از باران باران ۵	

فاشهد ان الله سراح خلقه	وانک مقتل لکنز المواهب
یعنی گو ای می هم که خدا تعالی رحمت کننده بر بندگان خود است و تو ای سر ا خدا کلید گنج بخششها ۵	
وانک اعلی المرسلین مکات	وانت لهما شمس و هم کالتواقب
و گو ای می هم که تو بلندترین پیغامبرانی در مرتبه و تو بنزد آفتابی ایشان و ایشان بنزد ستاره اند ۵	
وانت شفیع یوم لا ذو شفاعة	بمغنی کما اثنی سواد بن قارب
یعنی تو شفیع روزیکه هیچ شفاعت کننده نفع ندید چنانکه هیچ تو گفته است سواد بن قارب این کلمه اشارت است بآنکه این صریح تضمین کرده است از سواد بن قارب بلکه این قصیده تتبع قصیده است که در خدمت حضرت پیغامبر صلی الله علیه وسلم انشا کرده است و مرتبه قبول یافته ۵	

وانت عجیب من هجی م ملامه	اذا انشبت فی القلب نثر الخالب
ملامه و واقع و نازله یعنی تو پناه دهنده منی از هجوم کردن مصیبتی و فیکه بخلاص در دل برین چکانها ۵	
فما انا خشی بزملة مد لهمة	ولا انا من ریب الرمان براهب
یعنی پس نمی ترسم از سختی تاریک و نه سهم از گردش ناله هرسان درین بیت اشاره است بقول استمداد خود است بفاطمه قصیده ۵	

ذاتی منکم فی قلاع حصینة	وحدل حدید من سیوف المحارب
یعنی من در قلعه های محکم ام از جانب شما و در دیوار آهنم از شمشیر های جنگ گننده یعنی گود حصار شمشیر بام که برضرت من و برای دفع اعدای من نصب کرده باشند	
ولیس ملوما عی صبا صابه	خلیل الهوی فی الاکرمین الاحباب
یعنی نیست ملاست کرده شده زبان بند شدن عاشقی که رسیده باشد و راس و زش عشق در مدح بزرگان پاکان و درین بیت اشارتست تخم سخن و عجز اداسه مدحی که لائق آنجناب باشد و بسبب یکی آنکه عشق بمقتضی سکوت است دیگر آنکه مدح بزرگان پاکان را پایانی نیست	
تختم تامل باید کرد در اسلوب قصیده که چه قسم تشبیب کرده شد و از آنجا تخلص کرده آمد مدح مختصر صلی الله علیه و کلام را در آنجا بفنون بسیار اد کرده شد و در آخر بیان عشق کرده شد و چون آنحضرت بر تپه کمال رسید خطاب کرده شد و در آخر قصیده خود کرده شد بابتدای آن اشعار تمامی کرده آمد و آنرا حلقه علی القصیده و قد فرغنا من کتب الشرح یوم الثلوث الرابع والعشیرین من الوبع الثانی ثلثة است و خمیس بعد الاثنا العاشر من الهجرة و الحمد لله رب العالمین -	
بسم الله الرحمن الرحیم	
الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی مولانا محمد سید المرسلین وعلی آله و اصحابه اجمعین اما بعد میگوید فیکر ولی الله عفی عنه درینو لا قصیده همزیه در مدح سرور انبیاء علیه الصلوات و التسلیات نظم کرده شد و چون بعض الفاظ آن محتاج به تنقیح کتب لغت بود بخاطر جماعت که شوق اشعار عرب نکرده اند بغیر ترجمه معنی آن متفق نمیشد لهذا ترجمه آن ابیات و معانی لغوی آن املا کرده آمد و الله المیسر لکل عسیر از امتش فصل سافتم	

فصل اول در تشبیه بطریق تازه که مهود شعر نیست ۵

اذا اخبرت یوم ماعن صیاء | فلا تلجم ببدر او ذکاء

لج بشتی اولعبه ذکر باضم غیر مصروف آفتاب باید خلفا الالف واللام یعنی چون بخوابی بروزی خبر دادن از روشنی خیره پس عریض میشود که ماه چهاردهم یا ذکر آفتاب یعنی تشبیه باه و آفتاب مکن ۵

وان تمجدح یحی ذ او سستی | فلا تنظر یحی ذ او سماء

سمو بلندی جو و بافتح المطر و باضم الکریم یعنی و اگر ستایش خواهی بسیار یا بعلوم تبر پس نگاه مکن بسوی باران یا بسوی آسمان یعنی سخی را باران عالی قدر را آسمان تشبیه مکن ۵

ولا تذکر احاطه ومعنا | اذا کلمت فی معنی السخاء

انحو القوم واحد منهم والمراد بهنا حاتم الطائی و معن نام امیر شهور که در سخاوی داستان تشبیه از عربی لفظ کلمت منقشه کرده که استعمال شهو تکلمت است و این منقشه بی اصل است قال الله تعالی و یکلم الناس فی المهد و کلام در احادیث بسیار یافته میشود گویند کلمت فلانا و کلمت مع فلان یعنی و یاد کن حاتم طائی را و معن بن یزید را چون سخن گوئی در وصف سخاوت در معن و معنی تجنیس غیر تام است ۵

ولا تنسب احبابا للیت | ولا ذالرفق للریح السخاء

نسب الی بیه و لایبیه الحقیقه بن باب نصر خا باضم با و نرم قال الله تعالی سخاء حیث صواب یعنی و نسبت مکن صاحب حرب شدید را بشیر و نه صاحب نرمی خلاق را بسو با و نرم ۵

وان بلیت فی المنطقه و جدا | فحاشا ان تشبب بالنساء

جامر فی القوم حاشا زید ای الازید و حقیقه معنی حاشاک جملک فی ناحیه من احاشیه و بی ناحیه و حاشاه ان یفعل لذا ای بعده الله من ان یفعل کنانی البرده مع حاشاه ان یحرم الراجح مکارمه بتشبیه الشعر رقیقه بذكر النساء و اگر بیا کنی در شعر عشق را پس خدا پناه دهد از آنکه تشبیه کنی بجمال زنان ۵

فَلَا تَمُرُّ لَكُمْ لِشَعْرَتِهِمَا وَقَدْ لَسَخَتْ بِجَنَّتِ الْأَنْبِيَاءِ

قد ملاحظ یعنی در زمان پیشین قلمبرای تعلیل است یعنی شمع از تشبیه ماه و اقارب از تشبیه باران آسمان از تشبیه سحاحم و معن از تشبیه بشیر و باد نرم و از تشبیه بحال سماء این سبب است که اینهمه را بهاد و سلو بها است و در فن شعر شده اند در زمان پیشین شریعتهای پیشین منسوخ شده است بخاتم الانبیاء علیه الصلوات و التسلیمات مراد آنست که بعد وجود آنحضرت صلی الله علیه و سلم مدح نبی آدم باین تشبیهات حیث عظیم است زیرا که آنحضرت صلی الله علیه و سلم اکمل اند از جمیع در هر وضعی ازین اوصاف پس حق مدح آنست که آنحضرت صلی الله علیه و سلم تشبیه داده شود نه بغیر و این لطیفه شعر است مسمی باد عار تعلیل را بهاد و سلو بها را شریع میتوان گفت بحسب وضع لغت و شریعتها بحسب عرف شرع منسوخ شده است آنحضرت صلی الله علیه و سلم اعتماد برین مسامحه کرده تعلیل بنیاید بعد از آن پرورش کرده شد این مضمون را بچند بیت دیگر

فَهَلْ أَقْلَتْ أَذْهَابًا وَلَمْ تَدْحَا بِسَاسٍ أَوْ سَخَاءٍ أَوْ سِنَاءٍ

سنی بقصر روشنی برق و سنار بد باندی قدر یعنی چمن انگشتی چون قصد کردی مدح را بشد حربه یا ببلندی مرتبه

أَرَى طَيْفًا يَذْكُرُ عَمِّي دَا بَطِيْبَةٍ حَيْثُ مَجْتَمَعَ الرِّجَاءُ

این مقوله بلا است طیف خیال طیفه از اسماء مدینه منوره است یعنی می بینم خیالی که بیاد میدهد مرا حالتی که گذشته بدینه منوره جایگاه اجتماع انواع امید انجاست حال آنست که کمال مدح آدمی با اعتبار شجاعت و سخاوت و بلندی قدر آنست که گفته شود که این قانع ناشیه ازین اخلاق خیال طفیفی است از آن حالتها که در مدینه منوره از ذوات آنحضرت صلی الله علیه و سلم صادر می شد و بیاد میداد این وقایع آن حالات شریفه را غیر این مدحی مستحق نیست زیرا که هیچکس را بلوغ ببلوغ اخلاق آنحضرت صلی الله علیه و سلم ممکن نیست غایت مدح آنست که غایتی باشد از اخلاق که می آنحضرت صلی الله علیه و سلم و خیال طفیفی باشد از آنچه آخرا واقع شده

أَشْيَيْتُمْ بِهِ وَبِصَبَّامِنَ وَمِضْ تَأْتِي الْبَقِيْعَ وَفِي قَبَاءِ

شام البرق ای نظریه الویض البرق او مض البرق و مض ایاضا و مضاض و میضایع خفیا قوله شیم به
 بدل است از اری طیف بدل جملة عن جملة و همچنین اص و تذکر فی و تشوق فی درایات آینده واقع موقع بدل است
 تالق و خشدن یعنی می بینیم بسبب عروض آن طیف روشنی را از خشدن برق که درخنده است در یقین انحراف
 که میدانی است قریب مدینه و مقابر صحابه آنجا است و در قبا که عالییه است از عوالی مدینه و اول نزول آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم آنجا بوده است حاصل آنست که چنانکه لمعان برق می آید و زود میرود و همین صفت از وقائع
 شجاعت و سخاوت و دبلندی مرتبه مردان اثار فاضله آنحضرت صلی الله علیه و سلم که درین مکنه بود بنظر می آید
 و عن قریب منی میگرد و زیرا که مشابیهتی دارد و اما مشابیهته ناقصه ۵

أَحْسَنُ بِهِ نِيْمًا مِنْ فَتْحٍ ۝	تَسْتَمِعُ مِنْ كَدَى أَوْ كَدَاءِ
-------------------------------------	------------------------------------

تسمت الريح اذا بیت نیمیها نسیم باد خوش کله بالفتح والد الثیمة العلیا میای القابر و کدی بضم و ناقصه ثنیة
 السفلی میای باب العمره و کدی بضم و تشدید الیا ر موضع بفضل مکه و فی قصه فتح مکه ان النبی صلی الله علیه و سلم علیها
 یوم الفتح من کدار لشعر حسان بن ثابت تثیر النقع مطلقا کدار یعنی حساس میکنم بسبب آن طیف بادی خوش
 از فتوح که در زنده بوده است از موضع کدی یا از نینکه کد ۵

تَذَكَّرْنِي أَحَادِيثُ النَّصَافِي ۝	مَقَامَاتُ بَشَى رَاوِحَاءِ
---------------------------------------	-----------------------------

اصفیه اذا غلصت له تصافینا تصافنا المعنی خلاص العبد لربه فی طاعته و اخلاص الرب له فی حسن جزائه مقامات
 یعنی الوقائع نور جبل نزل بر رسول الله صلی الله علیه و سلم و ابو بکر ثلث لیل عند اراتها الهجرة الحجاز جبل تعبد
 فیہ النبی صلی الله علیه و سلم قبل النبوة یا مدید به امر اینرهای صوفیان در اخلاص و محبت خالصه آن قانع را که
 گذشته است در جبل ثور و در جبل حرا یعنی قصص صوفی عن آخر زمانا می است از وقائع آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 که درین دو مکان بوقوع آمد ۵

تَسْتَوِقُنِي لَأَحْوَالِي تَقْضَمَتْ ۝	بَسْلَعُ أَوْ نَوَاحِي بَيْرِ حَاءِ
---	-------------------------------------

تقصی پیری شدن یعنی مستاق میگردد و اخبار تصافی بجانب آن احوال که گذشته است بر جیل ساح یا در نواحی
 بیر حار السبع جیل قریب المدینه کان عنده وقته المحدث البیر حار بیکان الابن طلحة الانصاری کان الذی صلی الله علیه
 وسلم یدخلها ویشرب من مائه بها طیب فلما تزلزلت لن تنالوا البقی حتی تنفقوا مما تحبون تصدق
 بها ابوطیة رضی الله تعالی عنه علی اقارب وبنی عمه و انقصه مشهوره باید دانست که آنچه مذکور شد از منج سالیب
 مشهوره در شعر و از ابداع سلوب غریب که تشبیه است با آنحضرت صلی الله علیه و سلم در خصال نیک و خلق قایل مقرون
 بکمال و ب که گوئیم آنچه در مردمان یافته میشود خیال است طفیف و بعضی است از برق نبشت آنچه در ذات
 مقدس آنحضرت صلی الله علیه و سلم بود تشبیه تازه است که بعد ضعیف بآن مبتدی شده و آنچه گفته باز اینجاست
 کرده شد بوصف عشق و تخلص هم بطوری جدید واقع شد

فصل دوم در بیان عشق ۷

نصیرت الدیار فهم قلبی	و هیج ذکرها منی بکلی
-----------------------	----------------------

یعنان سرگشتگی از عشق یعنی تصور کردم دیار حبیب را چون ذکر طیب و قبیح و قبا و ماتن آن آید پس سرگشته شد دل من
 و بر انگشت یاد کردن آن دیار از من بگذرد ۷

سردت عندی شما ل عن حبیب	و اکتفی و اذت من عنای
-------------------------	-----------------------

روایت کرد آن یار و دی بیار از محبوب پس گریانید مرا و زیاده ساخت محنت مرا در ذکر روایت شما که
 کتابی است مشهور و لفظ عن ایهام اطلاق است ۷

ایا قلبی با حزن انی تقطع	فلا سلو انالی بعد الیوم
--------------------------	-------------------------

سلوان بوزن السلطان دوا بوسیله بحر خون النوار کالفراق و زنا و معنی سالی دل بسبب اخراج من پاره
 پاره شو زیرا که دوا تسلی بخش نیست مرا بعد فراق محبوب ۷

ویا صدمی بالای تشق	فلا ارضی لنفسی بالبقاء
--------------------	------------------------

وای سینه من بسبب در دهای من بگاف زیرا که راضی نیستم بمقابر ای نفس خودم	
فهل من مشترى روحى بر حى	یس و حنی بوعد من لقاء
روح بالضم جان در روح بفتح آسایش آیا خرید کننده هست جان مرا با آسایش آسایش در برابر بوعده از لقای محبوب یعنی آسایش من ساند و جان مرا غلام کند میان روح و روح تجنیس هست	
یبتشرنی بنعم بعد بو عی	واسعاده لها بعد الشقاء
بدل است ازیر حنی بدل جمله از جمله نعم نازکی و راحت ضد بوس هر دو بضم اول و سکون ثانی یعنی بشارت دهد مرا با سودگی بعد محنت و بشارت دهد به نیک بختی جان بعد بد بختی آن	
وقالوا اخرجه تنزه فی مرج	لنسلو من ثبایع البلاء
تنزه بصحرافتن مرج بسکون وسط سبزه زار بر حاشقت و تبرع بهچنان یعنی گفتند ضیعت کنندگان بر آئی از خانه سیر کن در سبزه زار با تاسلی یابی از مشقه تهای بلا ع عشق	
وما عذر المشوق اذا تلقى	خلى القلب فی شمع الوفاء
الشوق شایسته مشتاق ساخت او را شوق آرزو مند گردانیدن و آرزو مند شدن مشوق عاشق تلقی بازی کردن خلی بی غم ضد شجی جواب آن ناصحان بیگوید و صیت عذر عاشق در شرع و فاد قتی که بازی کند بے غم شده دل او یعنی شمع و قآن گناهی است که عذر ندارد	
بحب الحب قد امسنى سر هینا	فما بال الحداثق والفضاء
حب چاه عمیق حد یقه باغ فضا میدان و اسع این جواب بیکر است بچا عشق در مانده شام کرده است پس چه حالت با آنها میدان و اسع را یعنی در چاه عشق افتاده را با آنها میدان اسع بچکار آید در حُب و حُب تجنیس خطی واقع شده	
ومن قاسنی اذی من ماء عین	فهل یغنیه شیء عین ماء

المقاساة معاملة الامر اشد من بعض و هو كه يافته باشد مختص از آب چشم ايا سود ميدهد و ايا چسب سود دادن چشمة آب يعني يكسكه پويسته گر پاست از ديدن چشمها چه فائده دارد و در آيه عین ما قلبه لاق شده ۵	
وقال انظرو قصيدتي في مدح	يخفف بعض ما بك من عناء
قصيد پاره شعر و كذا القصيدة كالسيفين و هيفته و گفتند ناصحان نظم كن قصيده در مدح كه بسبك كند از تو بعض انچه مي يابي از رنج يعني خاطر خود را بفكر شعر مشغول كن تا تخفيف رنج تو باشد ۵	
واللحمة من قصيد	يؤي شجرة بمدح او هجاء
تغنيه رنج دادن و شاعري من و تيمم كمي به در بيار قصه با جوهر جواب ميگويد و از كجا پيشر شود رنج ديده را قصيد شعر كه مزين كند او را بمضامين مدح پا جو بايد دانست كه از نيا تخلص كرده شده به مدح آنحضرت صلي الله عليه وسلم ۵	
وان لا بد تمدح ذامعال	فحسبك مدح خيرالا صفياء
علا بفتح و الد بلندى در قدر معلاه كذا كذا الجمع معالى و اگر ناچار مدح كنى صاحب بلندى يا قدر را پس كافى است مدح بهترين صفياء يعنى ذات آنحضرت صلي الله عليه وسلم ۵	
وان تمدح رسول الله يوماً	فحاذر ان تقصير فى الثناء
و اگر مدح كنى پيامبر خدا را روزى پس حياط كن از آنكه تقصير كنى در ثنائى آنحضرت صلي الله عليه وسلم فصل سوم در مكره تازه در مدح آنجناب صلي الله عليه وسلم ۵	
وحاشا ان تقول له المعالى	به كل المعالى و العلاء
خدا پناه و پد ترا از آنكه گوى آنحضرت راست بلند قدر بها كين تقصير است در مدح وى صلي الله عليه وسلم بلكه حق سخن آنست كه آنحضرت صلي الله عليه وسلم تقوم است انواع بلند قدر بها مفضلا و تمام بلند قدرى مجلا ۵	
كريم ان تجتمع المعالى	تدى فى جذبه مثل الهباء
احمال اثبات ميكنند اين مضمون را بديليل و ميگويد آن كريم است كه اگر جمع شوند همه بلند قدر بها ديده شود آن	

خوبیهای در پهلوی آنحضرت صلی الله علیه و سلم مانند غبار سه

معالي الناس ان امعنت فكراً
بين اخ في انتقام و اعتداء

برنج حجاب متوسط اخلاق فاضله مردم اگر دور دور شود فکر متوسط است در کمی زیاده یعنی بی خلق چنان متوسط
و اغراط و تقراط مانند شجاعت که برنج است در صحن تهو و حکمت که برنج است در سف و جزیره و علی بن اقیاس

هو الفرد الذي يسمي به:

ليُعرف حال دانيهم وناء

همی ایلیه ای پیشبایه دنیا نوانی قرب نای نیای اسی بعد اوست آن مرد که نسبت کرده شود بسوی او
سائر افراد را تا شناخته شود حال قریب از میان ایشان و حال بعید از میان ایشان یعنی شناختن اخلاق فاضله
نیتواند بود و الا شناخت فرد معتدل کامل الاعتدال پس هر چه در آن فرد یافته شود خلق ضعیف است و نه چنانچه در او متجاوز
جانب افراط یا بجانب تقریب آن خلق غیر فاضل است باز آنچه تجاوز است نیز تفاوت هر چه پایین فرد نزدیک
است بهتر از آنچه دور افتاده و آن فرد معتدل ذات معلی آنحضرت است صلی الله علیه و آله چون خلق ضعیف
مستحق و متشخص نمی شود و الا بان فرد کامل پس اخلاق فاضله مستقیم باوست ۵

کاتراف الدواتس جین یغزی	لمرکزها بقرب و استواء
-------------------------	-----------------------

العز و النسبة الا ان توار البعد فانه اطراف دوائر يعني اجزائ محيط دائرة وسط آن قتي که نسبت کرده شود بسو مرکز آن
دائرة بقرب بعد گفته شود این طرف نزدیک است و آن طرف دور معرفت موضع آن طرف و نسبت از دورتر تحقیق
نشود و تا آنکه نسبت کنند و را بر مرکز دایره همچنان خلاق متفاوت را تا نسبت بفرو معتدل اند پسند موضع او را اعتدال
و تقریب و افراط شناخته نشود

بِه صَارَتْ مَعَالِيَهُمْ مَعَالِي ش
بَلَا حَرِيبَ هُنَا وَلَا خَفَاءَ

بِسَبَبِ آنحضرت صلی الله علیه و سلم شد معالی بنی آدم از قسم معالی بغیر شک و دین مسلم و بغیر خصوصیت یعنی ثابت
باین بیان واضح که معالی استحقاق نشد الا بذات مطهر آنحضرت صلی الله علیه و سلم و حقیقت معالی استقوم بذات اوست

صلی الله علیه وسلم پس سر کمال آنحضرت است صلی الله علیه و آله گویم در ذات آنحضرت صلی الله علیه وسلم جمع شدن خلق
فاصله چهارم در کتب دیگر از مدح آن نیز فکر تازه است

فصل چهارم در کتب دیگر از مدح آن نیز فکر تازه است

وفی اسرئاله للناس طراً | اشارات لاصحاب الولاء

طرائق جمیعاً و در فرستادن خدای تعالی آنحضرت را صلی الله علیه وسلم برای مردمان بیرون ایشان اشارت به
اصحاب و سقراط یعنی آنرا که محبت پیغمبر علیه الصلوة و السلام علی الوجوه لایم دارند و آنرا که را در عرف صوفیه فنا
فی الهی رسول گویند

فلا صاع غلیل القلب الا | و یصد من ذلء باسرتواء

صاع و تشنه غلیل سوزش سینه بسبب تشنگی اندازد و العطاش را توارسیراب شدن پس نیست هیچ تشنه که سوزش سینه
دارد و دل میگرداند میگرداند عطار آنحضرت صلی الله علیه وسلم سیرانی حاصل آنست که هر فردی از افرادی آدم
بر استعدادی مخلوق شده است و بعد ریاضت بقامی معین بر حسب همان استعداد خود خواهد رسید و در اثنای
ریاضت قبله همت وی همان مقام است و بالطبع تشنه همان مقام چون ثابت شد که آنحضرت صلی الله علیه وسلم
بعوث شده برای اصلاح جمیع افرادی آدم لازم آمد که آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر استعداد باشند بقامی که بالطبع
تشنه آنست

ففيه رقيقة بازاء كل | وكل رقيقة سراقته

پس در آنحضرت صلی الله علیه وسلم نقطه باریکی هست بمقابل هر فردی است و هر نقطه سراقته آنحضرت
صلی الله علیه وسلم یعنی لطافت بارزه و کامنه باین مشابه جامعته دارند که بر اعتبار و بهر وجه مقتدای خلق توانند شد
درین نکته رقيقة بازاء كل و كل رقيقة قلب لقع شده

تعالى الله لا تحببه قلدا | يفوق الناس طراً في العلاه

بزرگ است خدا گمان کن آنحضرت را صلی الله علیه وسلم فرد و احد از افرادی آدم که فائق شده است از مردمان
همه ایشان در بلندی مرتبه چنانکه اکثر ما و جان ذکر میکنند ۵

ولكن الحقائق قد تدل على امتثال امام الا تقيا ۵

تذاعی تفاعل است از وجوه فی الحدیث تناعت علیکم الاقم ای جمع و او دعا بعضهم بعضا و فی حدیث اذا اشتبکی
بعض الجسد تداعی بالیسائر الجسد بالجسمی و السهرارای دعا البعض بعضا این گوید که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرد و احد
فائق شده بر سایر افراد لیکن این را بگو که حقیقتهاست افرادی آدم یکدیگر خوانده جمع شده صورت گرفته است بشکل
امام متقیان که ذات مکرم جناب دست علی الله علیه وسلم و این مضمون بهمان میان که حکمی گفته است ۵
ولیس علیه الله مبتکر ۵ ان یجمع العالم فی الواحد

فصل پنجم در نکته سوم که نیز فکر تازه است ۵

وفي امر الشفاعة حين يدعى لها من بعد عزرا لانبیاء

و صحاب قنانی الرسول را اشارتهاست در قصه شفاعت و تمیله خوانده شوند آنحضرت صلی الله علیه وسلم برای شفاعت
بعد عزرا و درون پیغامبران یعنی بر پیغامبری عذری تقریر کنند و گوید نفسی نفسی ای تو افلا تا آنکه پیش آنحضرت صلی الله
علیه وسلم آیند آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرماید انا لها انا لها ۵

فین جمهم بد عودک جمیعاً و یکر مهم باصناف العطاء

پس هم کند خدا تعالی افرادی آدم را همه ایشان بدعای آنحضرت صلی الله علیه وسلم و گرامی کند ایشان را با انواع عطا افاض
بآنست که شفاعت آنحضرت صلی الله علیه وسلم رسیده است بهر فردی آدم از جهت خلاص از انتظار باز صالحان بشفاعت
آنحضرت صلی الله علیه وسلم زیاده ثواب یا بند از آنچه پاداش اعمال ایشان بچیده است و اهل صغائر و اهل طهاره و صلوة
و صوم و صدقه و ذکر و تلاوت کفر و نوب گردد و بسبب شفاعت آنحضرت صلی الله علیه وسلم و اهل کبار زیاده و اول
خلاص شوند بر که شفاعت آنحضرت صلی الله علیه وسلم و پاره در دوزخ معذب مانند و بعد زمانی خلاص یا بند پیش

از وقتی که اعمال ایشان از انقضا کرده است از جهت شفاعت آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیست سر قول
شریف آنحضرت صلی الله علیه و سلم فی نامه انشاء الله من قال لا اله الا الله من قلبه ه

کأنبوب لس حته تعالی و ما الا بنوب الا قیس ماء

بنوب اینجا از قصبه مجوف می باشد بقال بنی قیس برنج و قاس برنج یعنی مقدار یک مح آنحضرت صلی الله علیه و سلم
در امر شفاعت مانند فواره است برای رحمت خدای تعالی و نیست فواره مگر باندازه آب حاصل آنست که محترق
رحمت الهی برائی افراد فی آدم نازل می شود و طلب آنحضرت صلی الله علیه و سلم بمنزله فواره اوست شرف
فواره از آبی که در وی می جوشد می توان آنست چنین آب چنین فواره می بایست

فصل ششم در مخاطبه جناب عالی علیه افضل الصلوات و اکمل التحیات و التسلیمات ه

والخر ما لما دحه اذا ما: احسن العجز عن كنه الشاء ه

کنه الشی حقیقه و آخر حالتی که ثابت است مارج آنحضرت صلی الله علیه و سلم قتی که احساس کند نارسائی خود را از حقیقت شیا

ینادی ضارعا لخفض قلب و ذل و ابتهاال و التباء:

ضراعه بالفتح خواری و زاری ابتهاال خلاص در دعائنت که ندانند زار و خوار شده شکستگی دل و اظهار بی قدری خودی

و باخلاص در مناجات و پناه گرفتن ه

رسول الله يا حنين البر يا نوالك ابغ يوم القضاء

باین طریق ای رسول خدای بهترین مخلوقات عطای ترا بنحو اتم روز فیصل کردن یعنی روز حشر و حساب ه

اذا ما حل خطب مد لهم فانت الحصن من كل البلاء

حلول فرو آمدن خطب کا عظیم اولهام تاریک شدن بلیه ندهمه و قتی که فرو آید کا عظیم در غایت تاریکی پس نوی

پناه از هر بلا ه

ایلیک توجهی و بک استنادی و فیک مطامعی و بک ارتجائی

صبوة بالضم میل بود کی وجوهی مراد اینجا مقام جذب است و غلبه نور اطلاق و ضحلال ظلمت تقید معنی تساوت است که نسبت من باینحال نسبت من بآنحال هر دو مساوی اند و این بیت اشاره کرده شد مرتبه ثانیه کبری -

و كانت كمالهات تحل قلوبهم	بفسحة صدر او طهارة فطره
و كانت كمالهات تحل نفوسهم	تجلی صراح او مجذب محبة
فجاءت رجال بعد هم ففطنوا	بان کمال العین اعلی الوسيلة
وجاءت رجال مفهمون ففهموا	باسر ارضی الجبروت جلوت عز
و بُدِعت بالرحموت عزها كانهما	لکل من الجبروت والدهر عمت

در این ابیات اشاره کرده شد باختلاف فیض الهی در او و از ختم فیض بر دست یکی از فاضلین فتح دیگری بر دست یکی از فاضلین پس دوره اولی دوره تابعین تحت تابعین طبقه رابعه است و فیضی که دین دوره نصیب بشر شد و مرتبه است مرتبه ای که طهارت فطره کنایت از دست و مرتبه احسان که فسحة صدر تفسیر است و بعد از آن سید الطائفة ضحید قدس سره فاتح فیض دیگر شد و آن مرتبه روح و سر است و سر اگر لب باشد تجلی صراح میسر شود و اگر روح نیز با او پیوند تجلی باشد همراه انس و محبت خاصه و بعد از این طبقه و نوع فائز شد مرتبه نفی و فوق آن که کمال عین بآن ایما کرده شد زیرا که خلائق اهل بقای عبادت بعین ثابتة خودشن هر چه بر سر میرود و مانند آبی باشد که از آنار تنگم میریزد و وجود مطلق را قابلی است و وضعی بقضای همان قالب میرود و مرتبه جبروت نور الهی و آنرا با سر ارضی ابجروت تعبیر کرده شد و نصیب این مان جمع الجمع است و در عبارت از نفس کلیم است جبروت اشاره به تجلی اعظم -

فای ابجروت
عبارت است از اولی
الاولی که ذات
ثالث است
و سر است
و سر علم حقایق است
و سر علم حقایق است
و سر علم حقایق است
و سر علم حقایق است

كان هناك الدهر هدرة طورها	وجبروتها نادا الكلام تجللت
كان هناك الدهر جسم وعنصر	وجبروتها فيض الحيوة برحمة
كان هناك الدهر جسم طبيعة	وجبروتها كرسى فتساوت

كان هناك الدهر ارض كثيفة	وجردتها شمس وضرب اشعة
اين چهار شاست نسبت تجلی عظم را بانفس کلیه حاصل انیمه است که تجلی عظم صورت حق است ظاهر شد و نفس کلی	
فشاهدتانی الحق غارت عیونها	وما تم من وجد و صحو و نشوة
و شاهدت ان الامر فيه مرتب	لحلی تفاصیل الوجود بوحدة
درین دو بیت اشاره کرده شد که افراد عالم همه مرتقی می شود و با انواع و انواع باجناس و اجناس نجس الاجناس و مرجع آنها طور کلی حلی اعظمی وجود مطلق است و آن اطوار را باید که مرتب اند مندرج در وحدة وجود مطلق -	
وكل تجلی حكمه في مقامه وكل كلام من تجلی قانتنا وكل تجلی شمس حق شعاعها اذا ما اقتضى امر او جب موجبا وذلك ان العبد فيه محقق فان لاهر ضمير في هوى و صورة	وان ليس من بعدا لمقام بصولة ينادي لمن تحت التجلی بجهرة افاضات انوار بصرف الصموة تصرف فيه بالوجوب بسطوة بحق و بافهماله في الحقيقة لعدلات معانيه له من طبيعة
درین شش بیت اشاره کرده شد بکوس تجلی عظم که در نفوس بشریه ظاهر میشود و در مقام یا تو جه روح و سر یا در بعضی جای عالم مثال آنکه این عکوس تجلی از ان جهت اند که حاکی بعضی کمالات عظم باشند و باعتبار ترکیب هر ظاهر در نشان ظاهر که بآن اعتبار از عالم است ناز تجلیات و عارف نظر نیکند مگر از جهت مراتب حق -	
تركنا الصياصي العنصريات خلقنا هناك وجدنا الناس خمسة اضراب و متنا عن الاجدات من بعد هذه اراني طباء الانس من بعد هذه	ومتنا عن الناسوت اية مودة و خمسين صنفا من تفاصيل صبغة و سرناعن العرض الحقيق بمرة اماما لا عيان الا نام بن هذه

او التلذذات
باب الانفعال
باب الكيفية
عبارة عن العودة
تجدد الوضعية ۱۲

ارى كل انسان يصول بحسنه
ارى الكل معذراً بما قد اصابه
ظفرنا جبال العرش من بعد ظفرة
تقرب من تلك الملابس كلها
فشاهدت امرئ ليس يشصف شأ
وكل لسان النطق عند ظهوره
ويرجو ولي الله في حق نفسه

كعضي من الاعضاء من بدن حتى
اذا الفيض يجري من تقاسيم حمة
وصرنا وجوداً من تصاريف كلمة
ولم نك عرجنا على نحو صورة
التمتع ^{الاشقات ١٢} الاستدعى قيام علا
واعطى تمام العلم والفهم حيرتي
وفي الصبح والاولاد اوسع رحمة

درین ابیات اشاره کرده شد براتب عروج عارف پس عروج اول خروج است از حکام عناصر با حکام نفوس نبات
و درین مرتبه متکشف میشود که نفوس انسانی چه در حال مخالطت ایشان چه در حالت مفارقت آنها پنج صنف اند
سابقین و صاحبین و اصحاب اعراف و منافقین و کفار صغیری بدو قسم میشود تخمیناً و تفصیل این معرفت
از سایر کتب باید طلبید و ثانی عروج است از مرتبه برزخ بصورت نوعیه انسانی که طباع الانس نام اوست و درین مرتبه
استعدادات افراد انسان و استعدادات از حقیقه جملیه کلیه بر طبقه معین متکشف میشود و آنکه همه بنزله اعضا
یک آدمی است و ثالث عروج است از اول مراتب تعیین حقایق امکانیه که در شرع به کتابه قلم علی و در سطح لوح معشر
و ابل کشف این حقیقت فیاضه را مناسبتی بعرض اطلس دراک کرده اند گویا قوت تمیله دست و اندام علم حضرت
اجال که قایم بنفس کلیه است و آنرا بلکه تعبیر کرده شد و رابع عروج است ازین اجمال بحقیقه مطلقه که زبان از تعبیر او
گوناگون است - الصیاحی حصار با و آن عبارت از جهام و بیابان است بدست بعقبتن قبر و مراد عالم برزخ است

ای بحمدہ او بحضرت
انخاصہ کما قال اللہ
تعالیٰ قل کل یعلم
عاشقہ ۱۲

مردمان فیض بنفای
الحمل نیز که مردمان فیض
بنفای ایمان
و کمال اندیشه

بیانی از اول ربیع
 تعیین تقاطع است
 کوکب از خیال عشق
 عروج است بجهت
 جمال ۱۲

تم بحمد الله

قصیدہ لامیہ

<p>والكل وجود دون مجلاه باطل يترك ولا نظم التحقق كامل على الطور ثم العبد في العرش مثل سماء من الارشاد للخلق شامل فقد فرت بالمقصود والكل حاصل ويصير بحر العلم من هو جاهل يصول كما صال الهوى لمتداخل فلا ثمر حيوان ولا ثمر صائل وما ثمر من امر تجشم عامل</p>	<p>الاكل شيء ما خلا الله زائل وليس نظام الرشاد ونظيره تحل على الساعين طولاً وتارة ارفع كل تنوير يشور كانه اذا ما يحاذي الشمس اسفل الضلع يظل به العبد الضعيف مضطرباً كقرب على شكل الليث نسبه فان ذهب الشيء الدخيل بوجهه ولست اري ركن الركائز دونه</p>
--	--

ای نیست مایه القوه دون محاذاة الشمس و دون اشعشع الشمس

درین بیت اشاره کرده شد بظهور تدلیات الهی که اصل او تجلی اعظم است و فروغ او عکس تجلی اعظم و بیان آنکه از وجود این تدلیات چاره نیست در نظام خیر چه باعتبار قصار حوادث و چه باعتبار ظهور شرائع و نفوس نبی آدم از جهت نبیاً علیهم السلام پس اسم الله نیجا عبارت از تجلی اعظم است و بظان موجود کنایه از عدم نظام عالم بر وفق مصلحت کلیه و تجلی طور اشارت بظهور عکس تجلی اعظم بواسطه جبریه حضرت موسی علیه السلام و تجلی ساعیه اشاره بظهور عکس او بواسطه جبریه حضرت عیسی علیه السلام و ساعیه نام جلی است نزدیک بولد حضرت عیسی علیه السلام و آشکارا شد در عرب اشاره است بظهور عکس او بواسطه جبریه حضرت پیغامبر مصلی الله علیه و سلم و آن اعم و شمل و النفع تجلیات شد و بر تجلی که جهت هدایت خلق ظهور کرد گویا عالمی است براسه و نشانه است علیحد که حکم آن بر شمولان آن عالم جاریست و لهذا ایشان را با حکام آن نوایس و حدود آن شرائع مواخذه خواهد بود قطع نظر از بر و انغم که شرائع لباس اوست و اشاره کرده شد بآنکه نبوت مکتب غایت بلکه شمس تجلی اعظم را با آن عبد بوجهی معلوم الانیة مجهول الکفیه محاذات

واقع میشود و آن مجازات سبب نبوت و ظهور آثار آن میگردد و در نفس پیغمبر لوحی و ظهور عجزات و در آئینه نبوت
موفقیت و خذلان مخالفین و تشبیه کرده شد بکرت نازل را بسبب این مجازات بقیام شیر علم به اجلوت ای وضاحت
عقل بفتحین ظهور یافتن کامل مثل القوم اقرهم الی الخیر شامل الخلق خبر بعد خبر چشم است تکلف -

جَانَا هَدَى نَوَّاعِلَ الْعَيْنِ قَائِمًا وَلَا بَدَ هَذَا النُّورِ شَلْجٍ وَفَسْحَةٍ وَلَا بَدَ أَرْهَاصَ لِمَعْنَاهُ شَارِحٍ وَمَنْ يَعِدُكَ بِأَقْبَى الْمَسِيرِ وَاتِّهَ:	لاسراره متن النیمة حامل وشرح وافصاح وبالعلم نازل وللحق تفهیم عن الحیف مائل الی سیه یهدی بما قال قائل
---	---

درین چهار بیت خبر داده شد از جبریت که در اعلی عین ثابت لبان شمس در کبد سها مشتمل می شود و از شرح علوم
آن بر عقل و قلب که در سطح شمس تعیین شده است و بیان کرده شد که خدای تعالی بواسطه اوفیضی اراده کرده است
در ملة محمدیه و حضرت عیسی تصدیق آن خواهد فرمود و انشاء الله تعالی و ضمیر لعنه راجع بنور است یعنی تفصیل علوم
اجماله خود می نماید انجی الحیة النبیج الیقین رواه ص سنها بر نم شسته و مراد از ارباص بنیاد نهادن است -

أَنَا وَهَذَا الْعِلْمُ صَنُوفُهَا فَثَلَّثْتُ أَقْسَامَ الْعِلْمِ بِسَاحَتِي عَلَّمْنَا بِتَنْجِيمٍ وَعِلْمٌ عَرَفَاتُ: فَهْمَا لِسَانُ النَّاسِ فِي كُلِّ طَبَقَةٍ	هینا لکم قیدت الیکم جلا ک رسوخ و تاویل و علم عنایل و سر من الاسرار للکل زامل اذا داسر فیما بین قوائم مسائل
---	---

درین چهار بیت اشاره کرده شد باصناف علوم نازل از جبریت در میان سر و عقل پس یکی علم را سخن است این
معرفت کتاب سنت است و دیگر علم تاویل احادیث است که اسرار شرائع و غیر آن بآن ظاهر شود و تنجیم علم قوی غایب
که علم کیفیت تنزل جوهر است با انواع و افراد او و علم کمالات ربیع و ما يتعلق بها من غیر اشاره کرده شد که علم تنجیم و علم عرفه اصلی
دارد و تاویلی و معرفت تنزلات همه را شتمل است اگر چه شرائع و خصص اشتغال بآن نیست و بعد از علم اصل است

غنا بل لفتح شر الرق مبتدا وخبره زائل زائله شترى كه رخت و قوشه بروى نهند سه

<p>رحلنا و خلفنا العلوم بغزبه تخلصت جلا من تخالط الور ذهبنا الى اقصى الوجود اعلى هو البحر لا قعر ولا ساحل له شهدت تدبير الوجود جميعها نظرت الى الشخص الكبير كانه قوى ثم افعال تكون بحسبها سأيت نظاما ليس يفهم سلكه فتناقنا ان العروج مستم ثانقنا ودارينا الا نام بوضعهم وقال لنا اما ظهركم اعظم نقوم على العهد القويم وان تقى وعندى علوم لا يكاد يقاها ويرجو الى الله رحمة سر به</p>	<p>تنوح كما ناحت سناء تنوا كل وسرت الى الرحمن والجود هائل تغور به كالفاعلات القوابل احطت به خبيل بما نال نائل تدور كما دار الريح المتماثل اذا قيس للشخص الصغیر مشاكل تحول اياها القوس والهياكل وان قال بالا فهام والخرق عائل فلا باس ان كانت ستور وحائل فطابت مراقبنا وطاب الشائل من لم يطعنا فيه ما هو عادل من القلب امزاج وناوت صائل سما ولا بئ وجن وساحل وفضلا لا نواع العطا هو شامل</p>
--	---

در این آیات اشاره است بانقال از رنگناى کشور علم بوسعت آباد عالم طلاق و اشارت کرده شنبه بعض معارف خاصه
آن عروج از انجمله حرکت و دریه است که در عالم مثال شهادت واقع است فیضی از عالم مثال نازل میشود و در شهادت
ظهور می فرماید و از عالم شهادت رنگهای عجیب با خود می برد و باعتبار آن رنگ مقتضی آن میشود که باز در شهادت پستی
دیگر نازل فرماید ثم و چون این مدو شده بهیئت افکار که انجام لازم آمد قیام قیامت و از انجمله آنکه نفس کلیه بنظر روح

شخص اکبرست و افلاک و عناصر و سوا لید بجز اعضا آن شخص اکبرست و از انجمله آنکه قوی و هیات کل انواع و مانند آن
 بهیئت اجتماعیه بعض قوی شخص اکبر میشود مثلاً ابجد را بنی آدم مدتی استعمال کردند پس در ملکوت حقیقی درست شد تا
 آنکه بخار و غبار از زمین برمی خیزد و بر میگردد و باز بر زمین می بارد و از انجمله آنکه خرق عوائد نیز عادت مستمره است پس
 قول بخرق عادت مطلقه ناشی از جهل است و قول بخرق مالوفه ناشی از معرفت تامه و از انجمله آنکه صاحب تجلی ذاتی
 فردی آید بفرودترین مراتب که مرتبه جوارح است و هم رنگ عوام میگردد و آن مانع علو و جبرانیست و از انجمله آنکه
 حضرت وجود و پیر نشاه حکمی دارد و معرفت تامه و اهتت هر حکمی تقاضا میکند پس بجد شدن در اقامت حدود شرعیه
 و انهد بستن و آداب تقاضای معرفت تامه است نه منافعی علم توحید بآنان تأمل بدل بعض من به با عاده اجبار الزمه
 قطعه یسیره من اللحم و تمرغوه تقاسموه النوی البعد الاوصال الاعضاء جمع وصل و كذلك الوصال جمع و صیلة
 بمنی القطعة و اللحم لله ذل و اخر و ظاهر او باطنا و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله
 و اصحابه اجمعین

تمت بحمد الله

فصل نهم در ذکر طقات سلین که قرنا بعد قرن حامل درین زمین هستند و دو علم را که ایشان -	۱۸	فهرست قصیده بانیه مضمون	صفحه
فصل دهم در بیان عشق آفتاب صلی الله علیه وسلم و اشار به نسبت اولییه و بعض آثار آن نسبت -	۲۰	فصل اول در تشبیه بزرگ بعض حوادث زمان و تخلص بزرگ ساقب آنحضرت صلی الله علیه وسلم -	۲
فصل یازدهم در بیان بحباب آنحضرت صلی الله علیه وسلم و اشاره به تمامی قصیده -	۲۲	فصل دوم در بیان نقبت عظیمه از ساقب آنحضرت صلی الله علیه وسلم که آن شفاعت کبری است -	۴
فهرست قصیده هفتمیه		فصل سوم در بیان نوعی از دلائل نبوت که بشارت انبیاء سابقین است بوجود آنحضرت صلی الله علیه وسلم	۵
فصل اول در تشبیه بطریق تازه که معهود شعر نیست	۲۴	و اشاره به نسب الهی آنحضرت صلی الله علیه وسلم	
فصل دوم در بیان عشق آفتاب صلی الله علیه وسلم	۲۵	فصل چهارم در بیان نوع دیگر از دلائل نبوت و آن	۶
فصل سوم در نکته تازه در مدح آفتاب صلی الله علیه وسلم	۲۹	تأمل در شمائل و خلائق آنحضرت صلی الله علیه وسلم -	
فصل چهارم در نکته دیگر از مدح که آن نیز فکر تازه است	۳۱	فصل پنجم در اشاره به نوع دیگر از دلائل نبوت و آن	۸
فصل پنجم در نکته سوم که این نیز فکر تازه است -	۳۲	تأمل است در حال عرب عجم و عادات و مذاهب ایشان پیش از بعثت حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم -	
فصل ششم در محالجه جناب عالی علیه فضل و صلوات و سلام	۳۳	فصل ششم در بیان نوع دیگر از دلائل نبوت و آن تأمل است در نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم که بهر ارشاد است	۱۲
قصیده هفتمیه حضرت حسان بن ثابت رضی الله تعالی عنه		فصل هفتم در نوع دیگر از دلائل نبوت و آن تأمل در آنحضرت است حق تعالی علیه وسلم -	۱۳
قصیده نهمیه شاه ولی الله صاحب	۳۵		
قصیده دهمیه ایضا از تصنیف	۳۹		
شاه صاحب حمه الله علیه			
تمام شد		فصل هشتم در دو علم آن صاحب ذکر شجاعت و نجابت اهل بیت	۱۴

کتاب مفصلہ ذیل کے سوا سبھی قسماً کی کتابیں مطبع مجتبیٰ دہلی سے مل سکتی ہیں

کتب مصنف حضرت شاہ	روح شمع حزب البحر	حققت الاسلام	جلالین شریف محشی مجتبیٰ	سیر الاولیاء حضرت امیر خسرو
ولی اللہ محدث ہاوی	قصیدہ طیبہ التتم فی مع	حق الصریح فی بیان الزاوی	شکوہ شریعت مع الکمال	حضرت نظام الدین اولیاء
قرآن شریف فی ترجمہ عربی	سید العرب وایم	تفسیر القامد مجتبیٰ	مجتبیٰ	امیر الدیوب
شاہ ولی اللہ مبارک حاشیہ	وہیت نامہ ورسالہ	رسالہ تحفہ کیمیہ	سوطا امام الک مجتبیٰ	ابول العارفین
سوی حصہ	مع ترجمہ اردو	فیوض قاسمی	ترجمہ شریف مع شمال ترجمہ	امیر الدیوبین ترجمہ دلی اللہ
سرور الخوند مجتبیٰ	مکتوبات مع نقائل ابی عبد اللہ	ساختہ شاہ جہان نور مجتبیٰ	باضافہ فہرست ابواب	رسالہ حق نامہ شاہنشاہ شاہ
حجۃ اللہ باللہ عری	جمہل بخاری وبن تیرہ	سیدہ خدائشی	مہبات ابن عمر عتقانی	آواز التہذیب
اولادہ اخفا	مجموعہ اشادہ اول ترجمہ	تصانیف قاسمی	ماہیت الشیخ ترجمہ اردو	خیاں العلوب از حاجی الدوا
قول الجلیل مع ترجمہ شمارہ	بخاری و فیما یجید لانا	اب حیات	تفسیر حقانی جلد پنجم مجتبیٰ	صاحب مہاجر
نور الکبیر	فیوض الرحمن	جلد نامہ مجتبیٰ	اولاد الارض لفظات مولانا	شفا العلیل ترجمہ قول الجلیل
مختار الجید	از تصانیف مولو محمد	ابو بارعین	عبد الرحمن مطبوعہ گھنٹہ	رسالہ ہدایت سبیل نظامی
الطاف القدس	قاسم صاحب جوہر مخفیہ	اشعاع الاسلام	منقالات امام ربانی دہلی	حکایات الصالحین مجتبیٰ
انصاف مع ترجمہ اردو المومنین	تقریر دلپنہ	قاسم العلوم حصہ اول	دعا المعارف لفظات حضرت	مقاصد الصالحین
جیل حدیث مطبوعہ مجتبیٰ	دریہ شمسیدہ	ایضاً حصہ دوم	شاہ علم علی شاہ حصہ اول	مذاق العارفین ترجمہ اردو
کلمات طیبات	لحائف قاسمیہ	ایضاً حصہ سوم	روح احمد مجیدی	اسیاد العلوم از مولوی محمد رحیم
مکتوبات المعارف	دلیل محکم		مقالات صوفیہ	پیرسین برنی ترجمہ شریفی از مولانا
سطحات	تخذیر الناس		شطحیات دارالعلوم زید طبع	کامل اردو جلد

